

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2018-2019

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zuzana Loňková

Nejstarší věznice v ČR a jejich legendy

Praha 2019

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2018-2019

BACHELOR THESIS

Zuzana Loňková

The oldest prison in the Czech Republic and their legends

Prague 2019

The Bachelor Thesis Work Supervisor: doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 1. února 2019

Zuzana Loňková

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce a příslušníkům vězeňské služby za rozhovor, který je součástí praktické části mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce charakterizuje české vězeňství a jeho historii. Dále je práce zaměřena na konkrétní důležitá historická období, která probíhala na našem území. Bakalářská práce se skládá z pěti kapitol, kdy první kapitola je zaměřena na obecnou charakteristiku vězeňství. V druhé kapitole najdeme popis vězeňské služby a ve třetí kapitole historii. Třetí kapitola je dále rozdělena na několik jednotlivých podkapitol týkajících se již zmíněných historických období. Čtvrtou předposlední kapitolu tvoří historie vybraných věznic a jejich legendy. Jedná se jak o osoby, tak o příběhy. Poslední kapitola je zaměřena na praktickou část a to konkrétně na rozhovor s příslušníkem Vězeňské služby ČR a rozhovor s dcerou první ženy odsouzené na doživotí.

Klíčová slova

Historie vězeňství, odsouzení, penitenciaristika, penologie, trest smrti, vězeňská služba věznic, vazební věznic, legendy.

Annotation

The bachelor thesis characterizes the Czech prison system and its history. It is also focused on important historical periods, which took place in our country. The bachelor thesis consists of five chapters. The first chapter deals with general characteristics of the prison system. In the second chapter, we deal with the description of the prison services and in the third chapter, we focus on its history. The third chapter is further subdivided into several subchapters relating to the aforementioned historical periods. The second to last chapter presents history of selected prisons and their legends - both people and their tales. The last chapter is focused on the practical part, specifically on the interview with a member of Prison Service of the Czech Republic and an interview with the daughter of the first woman sentenced to life imprisonment.

Keywords

History of prison, conviction, penitentiary, penology, death penalty, prison service, prison, custodial prisons, legends.

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 CHARAKTERIZACE VĚZEŇSTVÍ V ČR	9
2 POPIS VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	14
3 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V ČR	15
3.1 Periodizace historie vězeňství.....	20
3.1.1 Období habsburské monarchie	20
3.1.2 Období 1. republiky (1918 – 1938)	21
3.1.3 Období 2. světové války	22
3.1.4 Období třídní nenávisti.....	24
3.1.5 Období od roku 1989 do současnosti.....	26
4 HISTORIE VYBRANÝCH VĚZNIC A JEJICH LEGENDY	28
4.1 Věznice pankrác	29
4.2 věznice borská.....	34
4.3 věznice teplice	38
PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 ROZHOVOR S PŘÍSLUŠNÍKEM VĚZEŇSKÉ SLUŽBY A DCEROU PRVNÍ ŽENY ODSOUZENÉ NA DOŽIVOTÍ	44
5.1 Rozhovor s příslušníkem vězeňské služby ČR Věznice Vinařice	45
5.2 Rozhovor s dcerou první odsouzené ženy v ČR na doživotí	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53

ÚVOD

Důvodem zvolení tématu bakalářské práce bylo přiblížit, jak moc je vězeňská služba pro náš stát důležitá. Nejdříve bude popsána celková charakteristika a problematika vězeňství v České republice. Cílem bakalářské práce je zaměřit se na obecnou charakteristiku vězeňství, na historický vývoj a tedy na periodizaci historie vězeňství na našem území. Historie vězeňství je zaměřena na období Habsburské monarchie, období do první republiky, tedy rok 1918 – 1938. Dalším popsáním bodem je období druhé světové války, období třídní nenávisti a posledním obdobím je současnost. Poměrně velkou část tvoří popis jednotlivých nejstarších věznic v České republice. Práce je zaměřena na několik konkrétních nejzajímavějších a nejstarších mužských věznic u nás. Nejen, že bude popsána jejich historie, ale také zajímavosti a jejich systémy. Kromě popisu historie a vývoje věznic, budou v práci popsány legendy věznic, ať už se jedná o osoby nebo zajímavé legendy ve věznicích. Praktická část bakalářské práce bude realizována prostřednictvím autorizovaných rozhovorů s dcerou první ženy odsouzené na doživotí s odnětím svobody v České republice a s příslušníkem vězeňské služby ve Vinařicích. Rozhovor s dcerou bude zaměřen na její matku, na to co ji vedlo k trestnému činu a jak vše dcera snášela. Cílem práce je seznámit se a zmapovat oblast českého vězeňství a dozvědět se více o celé této problematice.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERIZACE VĚZEŇSTVÍ V ČR

„Vězeňství je esenciální součástí trestní politiky státu. Účelem trestu nepodmíněného odnětí svobody má být nejenom izolace odsouzených, ale především intenzivní úsilí o napravení pachatele trestného činu a jeho budoucí reintegraci do společnosti lidí jednajících v souladu se zákony.“¹

V České republice se v současné době nachází třicet pět věznic, ve kterých je zaměstnáno kolem jedenácti tisíc zaměstnanců a dva detenční ústavy. Z třiceti pěti věznic je deset vazebních věznic a dvacet pět věznic.² Vazební věznice slouží k tomu, aby zabezpečila to, že vazby budou plnit zákonem stanovený účel: § 67 a § 381 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Dále aby byl vykonáván účel vazební věznice v souladu s právními předpisy. Výkon vazby bývá vykonáván v celovém, ale i ve zmírněném režimu. Ve zmírněném režimu se mohou osoby ve výkonu vazby v určeném čase volně pohybovat a setkávat se s ostatními obviněnými, kteří jsou umístěni ve stejném oddělení. Věznice byly zřízeny k zabezpečení trestu odnětí svobody, aby plnil účel a byl vykonáván v souladu se zákony. Od 1. října 2017 se změnilo členění věznic podle způsobu vnějšího střežení, dále zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu dvou typů věznic a to věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Dále dělíme věznice s ostrahou podle stupně zabezpečení na věznice s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Kromě základních typů věznic se dále zřizují věznice pro mladistvé, pro ženy a v rámci jedné věznice mohou být zřízena oddělení různých typů.³ Mezi vazební věznice patří Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Liberec, Litoměřice, Olomouc, Ostrava, Praha Pankrác, Ruzyně a Teplice. Ostatní věznice se nacházejí v Bělušicích, Břeclavi, Heřmanicích, Horním Slavkově,

---

¹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

² VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Organizační jednotky* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/>

³ MĀSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. 1. vyd. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017. s. 13-14.

Jiřicích, Karviné, Kuřimi, Kynšperku nad Ohří, Mírově, Novém Sedlu, Odolově, Opavě, Oráčově, Ostrově, Pardubicích, Plzni, Příbrami, Rapoticích, Rýnovicích, Stráži pod Ralskem, Světlé nad Sázavou, Valdicích, Vlnařicích, Všehrdech a ve Znojme.⁴ Další součástí českého vězeňství jsou již zmíněné ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Detenční ústavy se nacházejí při vazební věznici v Brně a věznici v Opavě. Zabezpečují správný průběh působení terapie a výchovy na osoby ve výkonu zabezpečovací detence. Detence probíhá v ústavech, kde je zvláštní ostraha, léčebné, psychologické, vzdělávací, pedagogické a rehabilitační programy.⁵ Podle statistik Vězeňské služby České republiky je v České republice vězněno 21 806 vězňů k 31. říjnu 2018, nejvíce vězňů je umístěno v plzeňské věznici, kde je umístěno 1 269 odsouzených. Druhá nejobsazenější věznice je věznice Vlnařice s 1 069 vězni a na třetím místě s 1 035 vězni je nejstarší věznice Valdice.⁶

Protože je v České republice takový počet vězňů a věznice jsou přeplněné, je pro Českou vězeňskou službu důležitá struktura vězeňství. Proto má každá věznice svého ředitele, ale centrální správu zajišťuje generální ředitelství v čele s ředitelem genmjr. PhDr. Petrem Dohnalem. Generální ředitelství je označováno jako odborný orgán pro řízení, organizaci a kontrolu vězeňské služby a jako orgán, který plní úkoly v oblasti státní správy vězeňství. Díky řízení, organizaci a kontrole dochází k předpokladům, že organizační jednotky Vězeňské služby a zotavovny Vězeňské služby mohou řádně plnit úkoly, vyplývající ze zákona o vězeňské službě. Generální ředitelství se tak jako ostatní úřady člení na odbory a samostatné úseky. Kancelář samotného generálního ředitele má postavení odboru generálního ředitelství. Odbory díky své působnosti řídí a kontrolují činnosti dalších odborných úseků v organizačních jednotkách vězeňské služby. Veškeré získané poznatky analyzují a navrhnou opatření. Nejenže analyzují a navrhnou opatření, ale také se zabývají vyřizováním stížností,

---

⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Organizační jednotky* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/>

⁵ MÄSIAROVÄ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017. s. 14.

⁶ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Měsíční statistické hlášení pro rok 2018* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/11/MSH10-2018.pdf>

zpracováním návrhů vnitřních předpisů, připravují podklady pro generálního ředitele a zpracovávají ostatní potřebnou dokumentaci. Na základě zadání plní úkoly stanovené generálním ředitelem a ministerstvem spravedlnosti. Vězeňská služba České republiky je pod záštitou generálního ředitelství, které spadá pod dohled Ministerstva spravedlnosti.⁷ Současným generálním ředitelem je genmjr. PhDr. Petr Dohnal a ministrem spravedlnosti je JUDr. Jan Kněžínek, Ph.D.. Současný generální ředitel Vězeňské služby České republiky nastoupil na tento post v prosinci 2012 a je jím dodnes. Na svém místě tedy úřaduje už 6 let. Před nástupem na pozici generálního ředitele byl náměstkem generálního ředitele.⁸ Ministr spravedlnosti JUDr. Jan Kněžínek, Ph.D. je na své pozici teprve krátce. Na své místo nastoupil v červenci 2018.

Vězeňský systém je považován za hierarchickou neměnnou organizaci, která by měla plnit rozhodnutí soudu. Jedná se o to, že odsouzený je zbaven své svobody. Proto úkolem vězeňské služby je dodržet rozhodnutí soudu humánním způsobem. Jak bylo již zmíněno, vězeňský systém je hierarchický, a to v tom smyslu, že obsahuje kázeňský řád, který spočívá v tom, že rozkazy jsou dávány ze shora dolů a povinností personálu je dané rozkazy plnit. Ve stejném smyslu platí i to, že odsouzení budou plnit rozkazy personálu. Hlavním neměnným požadavkem je nenechat odsouzené utéci a druhým požadavkem je udržování pořádku ve věznicích. Důležité tedy je, aby personál i odsouzení znali své místo.⁹ Věznice fungují většinou den co den jako autonomní jednotky. Vězení může být vnímáno veřejností jako poslední část procesu v trestní justici. Celý proces se skládá z několika fází. Nejdříve musí dojít ke spáchání trestného činu, který se vyšetří, a následně dojde k zatčení podezřelého. Další fází je soudní proces a vyřčení rozsudku. Právě proto můžeme vězení vnímat jako cíl procesu

---

⁷ MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017. s. 13.

⁸ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ VS ČR. *Životopis generálního ředitele* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/02/PDohnal_CV1.pdf

⁹ COYLE, A. a I. Vokálová. *Řízení věznic v čase změn: Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2004*. Vyd. Praha: Vězeňská služba české republiky, 2003. s. 46. ISBN 1213-9297.

trestního práva, protože posledním cílem bychom mohli označovat trest smrti, který byl u nás zrušen roku 1990.¹⁰

Od roku 2017 jsou v České republice dva typy věznic, a to věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. V ostraze je vytvořen určitý systém tří oddělení podle stupně zabezpečení. Jedná se tedy o oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Stupeň je určen na základě míry vnitřních a vnějších rizik. Vnitřní rizika jsou rizika ohrožující bezpečnost během výkonu trestu s ohledem na individualitu odsouzeného. Vnější rizika zahrnují například míru nebezpečnosti odsouzeného pro společnost.¹¹ „Každá věznice je primárně určena (profilována) pro výkon trestu v určitém typu věznice (např. je primárně profilována jako věznice s ostrahou) nebo pro výkon vazby, nicméně jsou v ní zřízena oddělení pro výkon trestu v dalších typech věznic, oddělení pro výkon vazby, specializovaná oddělení (např. oddělení pro výkon ochranného léčení protialkoholního a léčení pro patologické hráčství v ústavní formě)“.¹² „Vězeňská služba jako součást trestní justice respektuje právní řád České republiky, Listinu základních práv a svobod a Doporučení Rady Evropy.“¹³ Mezi nejdůležitější zákony a vyhlášky týkající se výkonu vězeňství patří Zákon o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky – 555/1992 Sb., Zákon o výkonu vazby 293/1993 Sb., Zákon o výkonu trestu odnětí svobody – 169/1999 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže – 218/2003 Sb., Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních – 104/2013 Sb., Zákon o trestním řízení soudním (trestní

---

¹⁰ COYLE, A. a I. Vokálková. *Řízení věznic v čase změn: Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2004*. Vyd. Praha: Vězeňská služba české republiky, 2003. s. 46. ISBN 1213-9297.

¹¹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zakladni-informace/>

¹² MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., BLECHA, M., SVOBODA, M., KOSINKA a P. ZDRAŽILOVÁ. *Vězeňství*. 1. Vyd. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. s. 15. ISBN 978-80-7357-606-6.

¹³ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zakladni-informace/>

řád) – 141/1961 Sb., Řád výkonu vazby – 109/1994 Sb. A samozřejmě Trestní zákoník 40/2009 Sb.¹⁴

Obecně s vězeňstvím souvisí penologie, což je věda o trestech a trestání, nebo je také označována jako věda o výkonu trestů a jejich účastnících. Penologie se zabývá hlavně výkonem trestu a jejich podmínkami, řešením praktických otázek týkajících se vězeňství a možnostmi alternativních trestů. Nejen že zkoumá otázky týkající se trestů a vězeňství, ale také se zabývá prevencí a zřizováním institutů a institucí, které slouží k uplatnění postihu. Na základě získaných poznatků právě z penologie jsou tvořeny zákony, které jsou důležité pro správné fungování státu. Pro penologii je základem individuum, jeho poznání a zvolení individuálního programu, s tím souvisí individuální přístup a zacházení.¹⁵ „*Penologie je tak širším pojmem, zahrnujícím ty druhy trestů a sankcí, jež se uplatňují podle funkce trestu (izolace a vyloučení, odstranění a prevence trestných činů, náprava a resocializace pachatele trestných činů)*“.¹⁶ Izolací pachatele společnost předchází dalším trestným činům, které by mohli být jedincem spáchány. Izolací se rozumí absolutní vyloučení pachatelů závažných trestných činů trestem odnětí svobody na doživotí nebo deportací. Prevencí a odstraněním trestné činnosti se rozumí snaha společnosti snížit kriminalitu, například exemplárními tresty. Exemplárními tresty by měli být potrestáni jen ti pachatelé, u kterých se projevují sklony k páčání trestných činů. Nejen že se penologie zabývá exemplárními tresty, ale také tresty alternativními. Alternativním trestem rozumíme například opatření, která jsou dána možností volby trestu nespojeného s trestem odnětí svobody, kterou může soudce využít.¹⁷

Zajímavostí v českém vězeňství je, že za uplynulých sto let bylo uděleno 45 prezidentských amnestií. V době komunismu byly udělovány u příležitosti

---

¹⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Výkon vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/vykon-vezenstvi/>

¹⁵ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. Vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. s. 11-12. ISBN 978-80-7452-131-7.

¹⁶ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. Vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. s. 13. ISBN 978-80-7452-131-7.

¹⁷ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žalární*. 1. Vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. s. 13-14. ISBN 978-80-7452-131-7.

květnového osvobození Československa. Poslední amnestie v České republice byla udělena prezidentem Václavem Klausem 1. ledna 2013 u příležitosti 20. výročí vzniku samostatné České republiky. Prezident udělil amnestii těm odsouzeným, jejichž tresty nepřevyšovaly jeden rok, a osobám starším 75 let prominul až desetileté tresty. V lednu 2013 bylo v českých věznicích 22 638 osob. Díky amnestie bylo propuštěno 6 443 odsouzených. Nejvíce odsouzených propustila věznice Kynšperk nad Ohří. Propustila 440 osob. Následovala Stráž pod Ralskem, kde se jednalo o 383 osob. Opakem byla věznice Mírov, která propustila pouze 4 vězně a následovala věznice v Teplicích, která propustila 28 odsouzených.¹⁸

2 POPIS VĚZEŇSKÉ SLUŽBY

Dne 1. ledna 1993 zanikl Sbor nápravné výchovy a k plnění všech úkolů státní správy vznikla Vězeňská služba České republiky, která byla zbavena vlivu politických stran, neúměrné centralizace a byrokracie. Sbor měl vykonávat dozorní a strážní službu v trestnicích a krajských soudních věznicích. V této době byly zvýšeny pravomoci ředitelů hlavně v oblasti personální a ekonomické. K aplikaci požadavků Evropských vězeňských pravidel byl vydán zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, avšak základní typy věznic se neměnily.¹⁹

Vězeňská služba je označována jako ozbrojený bezpečnostní sbor, správní úřad a účetní jednotka, která působí na území České republiky. Mimo území České republiky působí vězeňská služba jen tehdy, pokud stanoví zvláštní předpis nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, ke které je Česká republika vázána. Vězeňská služba spadá pod generální ředitelství, které odpovídá za svoji činnost ministru spravedlnosti Janu Kněžínekovi. Ve vězeňské službě máme dva typy stráže, a to vězeňskou stráž a justiční stráž. Vězeňská stráž musí střežit, předvádět a zajišťovat eskortu osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Osoby

---

¹⁸ PARLAMENTNÍ LISTY. *Lednová amnestie prezidenta Klause* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Lednova-amnestie-prezidenta-Klause-se-tykala-111-263-osob-298326>

¹⁹ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

eskortují do výkonu ústavní a ochranné výchovy, do ústavního ochranného léčení anebo do zabezpečovací detence a dále také do nemocnic, k soudům a do sběrného eskortního střediska.²⁰ Sběrné eskortní středisko se nachází ve věznici Jirice. Dojde-li k tomu, že vězeňská stráž je povolána k plnění úkolů justiční stráže, střeží budovy soudů, státních zastupitelství a ministerstva. Příslušníci vězeňské stráže jsou k plnění úkolů justiční stráže povoláni dočasně a jen v mimořádných případech. Jedná se například o situace, kdy nemůže justiční stráž vlastními prostředky zajistit výkon služby. Nejen že vězeňská stráž může plnit úkoly justiční stráže, ale může být pověřena plněním úkolů správní služby a to jen v případě, nemůže-li plnit správní službu úkoly vlastními silami. Všechny tyto změny musí být povoleny generálním ředitelem. Další složkou je justiční stráž, která musí zajišťovat pořádek a bezpečnost v budovách státních zastupitelství, ministerstva, soudů a v jiných místech jejich činnosti. Dojde-li k povolání plnění úkolů vězeňské stráže justiční stráž, přebírá justiční stráž veškeré úkoly stráže vězeňské.²¹ „Pověřené orgány Vězeňské služby mají postavení policejního orgánu v řízení o trestných činech osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence, spáchaných ve vazební věznici, věznici nebo v ústavu pro výkon zabezpečovací detence.“²² Také jim náleží oprávnění používat operativně pátrací prostředky podle § 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky ve znění pozdějších předpisů („Zákon o Vězeňské službě“).²³

3 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V ČR

Podle dostupných pramenů můžeme říci, že počátky vězeňství se objevily v 9. století, kdy vznikla Velká Morava. V čele slovanského státu stál kníže Rastislav, který měl ve svých rukou vojenskou, správní, soudní a nejspíše i zákonodárnou moc.

---

²⁰ MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017. s. 12.

²¹ MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017. s. 12.

²² MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017. s. 12.

²³ MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017. s. 12.

V 10. století, po zániku Velké Moravy, se dostali do čela Přemyslovci, kteří považovali celé území za své. Proto měl kníže ve svých rukou nejvyšší moc vojenskou, správní, finanční a zákonodárnou. To se však nelíbilo lidem usilujícím o oslabení jeho moci a prosazení svých zájmů. Soudnictví se za vlády Přemyslovců provozovalo hlavně na dvoře panovníka. V období raného středověku začal existovat dvorský soud, který sloužil pro všechny obyvatele země. Až ve 13. století se soudnictví osamostatnilo zřízením zemského soudu. Později soudní moc rozšiřovaly místní soudy v centrech hradské správy, vrchnostenské soudy a soudy krajských popravců. Další vývoj soudnictví přerušila husitská revoluce, která začala nahrazovat přijaté normy božím zákonem. Během husitství došlo k vytvoření tří stavů a to panského, rytířského a měšťanského, které se podílely na moci. Protože vliv panského stavu sílil, zbylé strany se shodly na svatováclavské smlouvě, která udávala, že měšťané patří před městské soudy a šlechtici patří před zemský soud. Zemský soud postupem času získal celostátní působnost. Soud řešil nejen majetkové spory, ale také i trestné činy a proti jeho rozhodnutí neexistovalo žádné odvolání. Vedle zemských soudů, také existoval menší zemský soud, který se zabýval pouze drobnými majetkovými spory. Soudy se postupně spojovaly a rozdělovaly do nástupu Habsburků.²⁴

Co se týče samotného vězeňství, tak dříve se společnost se zločinci nijak zvlášť nezabývala. Nejčastěji docházelo k mučení na mučidlech a následovalo setnutí hlavy na špalcích nebo zločinci končili na šibenicích. Ve středověku neexistovaly žádné kriminály podobné těm, které známe dnes. Podle pramenů nebyl ani zájem kriminály budovat a hradit je. Jako věznice se využívaly různé sklepy a skladiště, které sloužily pouze k tomu, aby zločinec před popravou neutekl a nenapáchal více zločinů a jako místo, kde byl zločinec po dobu vyšetřování, což znamenalo po dobu mučení. Někteří šlechtici si jako prevenci před zločinci z řad poddaných najali kata, kterému poskytli ubytování a stravu. S tímto nápadem přišel v 16. století Mikuláš z Bubna, který si najal kata kvůli pytlákům. Později začaly vznikat soukromé věznice. Tyto věznice sloužily hlavně k vyřizování problémů mezi rody nebo odbojnými příslušníky rodiny. Pozdější funkci státního vězení plnily královské hrady. Lidé byli tedy na základě rozhodnutí

---

²⁴ FRANCEK, J. *Zločin a trest v Českých dějinách*. 1. Vyd. Praha: Rybka Publishers a Knižní klub, 1999. s. 13-17. ISBN 80-86182-91-6.

soudu zavírání do hradních vězení, než vznikla ve 13. století městská vězení. Do hradních vězení se dostali pouze občané z vyšších společenských vrstev. Mezi hradní vězení patřil náš Pražský hrad a jeho prostory. Kromě Daliborky a Černé věže byly lidé zavírání v prostorách Hradu, kam ústilo potrubí z latrín. Ovšem událost z roku 1570 uvádí, že vězni se neměli špatně. Uvádí se, že jistý vězeň přerazil o hlavu nad vínem svého spoluvězně loutnu. K dalším hradním vězením patří například Křivoklát, kde byli vězněni protestantští páni. Pro středověk je typické, že při výkonu trestu hrálo velkou roli postavení. Teprve až francouzská revoluce nastolila rovnost všech před soudem i při výkonu trestu. Pro rovnost soudu a trestu vybudovala nový nástroj, a to gilotinu. S rozvojem měst začala vznikat již zmíněná městská vězení. Ta byla pod správou městské rady, která rozhodla o uvěznění občanů. Protože bylo třeba řešit nejen hrdelní zločiny, ale také méně závažné tresty, jakými byly například výtržnictví, opilství a neplacení dluhů, vznikly tři druhy vězení. Vzniklo vězení lehké, těžké a nejtěžší. Do lehkého vězení byli zavírání výhradně jen měšťané. Od 16. století byli do tohoto vězení zavírání i dlužníci. Dalším druhem bylo vězení těžké, zvané birdovna, zadní šatlava, zadní světnice nebo také zadnice. Aby vězni neutekli, byli drženi v okovech nebo připoutáni řetězy ke zdi. Ve větších městech byly zřizovány nejtěžší věznice, kam byli umisťováni delikventi, kterým hrozil trest smrti. Zajímavostí je, že vězni byli spouštěni do sklepení po laně otvorem ve stropě. Takto byla vězňům podávána i strava. Vše co měli vězni v nejtěžším typu vězení, byla pouze sláma a nádoba na výkaly. V této době neměl být trest použit jako prevence, ale jako odplata za to, co vězeň provedl. Podle kronik neprobíhaly tresty ve všech městech úplně stejně. Někteří občané si mohli přinést své peřiny či nádobí. Návštěvy mohly probíhat během celého dne. Bylo běžné, aby služky nosily měšťanům jídlo a pití. Takové chování občanů vedlo často k mnoha incidentům. Například v Lounech, kde dnes bydlím, vsadila městská rada do vězení sousedy, kteří chodili za vězni a společně popíjeli, jedli a hráli. Ovšem chudí vězni měli život ve vězení mnohem náročnější. Žádali kolemjdoucí o zbytky jídla. Dokumenty dokládají, že například v Pardubicích vodili vězně v poutech po rynku, aby si sami vyžebrali jídlo. Více jídla dostávali pouze o svátcích a výročních trzích. Nejhorším obdobím jak pro vězně, tak i pro dozorce byla zima. Často docházelo k vyhoření věznic, protože vězni zapalovali vše, co bylo možné, aby se zahřáli. K velkým změnám došlo během třicetileté války, která trvala od roku 1618 do roku

1648. Ze všech hradebních věznic, z kasáren a pevností se stávaly státní věznice. Teprve během války se začaly pro vězně šít trestanecké obleky. Obleky byly rozlišovány podle vážnosti zločinu. Čím těžší trestný čin, tím měli vězni strakatější oblek. Zajímavostí je, že se vězňům vyholovala půlka hlavy a vypalovala znamení. Na druhou stranu byly vězňům poskytnuty lepší podmínky. Do cel byla dodávána sláma, byly zřizovány dřevěné a později kovové postele. Do těchto vězení se neumísťovali jen ti nejhorší zločinci, ale také sirotci, tuláci a duševně nemocní lidé, protože v tomto období docházelo k segregaci a likvidaci. Dále docházelo k omezování trestu smrti, který byl nahrazován galejemi, vyhnanstvím, trestem ukování a vláčení lodí. Ovšem přesto při dlouhodobém trestání docházelo k smrti. Avšak jak bylo již zmíněno v době před třicetiletou válkou, nic neprobíhalo tak, jak bylo nařízeno. Aby stát předešel nedopatřením, jako je opíjení se s vězni, hraní a užívání si zábavy, došlo k zákazu opíjení se s vězni a kontrolování nočníků. Před nařízením docházelo často k tomu, že se vězni prokopávali ven z vězení a vykopanou hlínu házeli do nočníků. Celkově docházelo k zprísnění vězeňských pravidel a k celkové centralizaci. V důsledku centralizace postupně docházelo ke snižování měst, kde mohli vězni přijít o hrdlo. Ze 383 měst zůstalo pouze 29 měst, dále docházelo ke zrušení mučení při vyslýchání. Důležitým mezníkem v historii vězeňství se stává rok 1787. Dochází k vydání trestního zákoníku Josefem II, kterým se změnila filozofie trestů. Dokonce došlo na pár let, přesněji na 16 let ke zrušení trestu smrti. Trest smrti byl obnoven roku 1803 a roku 1850 docházelo v českých zemích k zestátnění vězeňství a k reorganizaci soudnictví. Mezi nově nastolené zásady, které se vytvářely, patří například nezávislost soudců a účast veřejnosti u soudů prostřednictvím poroty.²⁵

Až do 18. století neexistoval nikde trest odnětí svobody. Pro občany to tedy byla vazba před trestem smrti. V té době se používaly nejrůznější ukáznějící prostředky, jako byly například vsazování na osla, někdy označováno jako trestná koza, letadlo a další fyzické tresty.²⁶ Vsazování na osla nebo také trestná koza je jeden ze středověkých

---

²⁵ JEDLIČKA, M. *Jak se kdysi sedělo... historický pohled na vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://kriminalistika.eu/kuriozity/vezeni.html>

²⁶ FRANKOVÁ, Z. *Historie Českého vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/historie-ceskeho-vezenstvi--55332

donucovacích prostředků. Jde o to, že ostrý hřbet působí vlivem vlastní váhy na rozkrok velkým tlakem. Existovala i silnější forma, kdy byly obětem přidávána závaží na nohy nebo svázání do nepříjemné polohy. Docházelo ke zlomeninám pánevních kostí, třískám a tržným ranám. Prameny neuvádějí, zda se jednalo o oblíbené mučení. Další mučící technikou bylo například letadlo. Technika byla převzata z Číny a je používána do dnes v Turecku a Íránu. Jedná se o techniku, kdy je oběť přivázána za nohy a ramena k vodorovné tyči. Ramena oběti jsou zavěšena v úhlu, ve kterém při zatížení docházelo k nepříjemnému tlaku a k vykloubení, často docházelo ke ztrátě vědomí.²⁷

Cílem tehdejší doby tedy bylo usměrňovat a izolovat od společnosti. Jak již bylo zmíněno, trest odnětí svobody byl o mnoho let později. Tehdejší trest odnětí svobody už můžeme srovnávat se současností. Do roku 1823 byly odsouzení zavírání bez ohledu na pohlaví a věk. Ženy, muži i mladiství byli zavíráni společně.²⁸ „V roce 1823 byla v Praze založena první státní, dnes již neexistující, Svatováclavská trestnice, kde poprvé došlo k řádnému rozlišení vězňených osob, tj. oddělení mužů od žen a mladistvých a více narušených osob od méně narušených.“²⁹ Události v Evropě se následně dotkly i Čech, Moravy i Slezska, které byly součástí rakouského císařství. Vězeňství si vzalo Ministerstvo spravedlnosti pod patronát a působnost na vězeňství mělo až do rozpadu Rakouska-Uherska v roce 1918. Teprve až v druhé polovině 19. století se začala budovat síť vězeňských zařízení v rámci příslušných soudních okresů. Vznikly tak justiční komplexy nebo-li architektonické celky tvořené vazební věznicí a soudní budovou. Pro výkon trestu odnětí svobody jsou ale budovány státní trestnice. První státní trestnice byla vybudována roku 1856 ze středověkého hradu Mírov. Další byla vybudována roku 1857 z tehdejšího kartuziánského kláštera ve Valdčicích u Jičína. Jako první vznikla ženská trestnice v roce 1865 v Řepích u Prahy pronájmem kláštera Kongregace milosrdných sester. Správou ženské věznice a převýchovou odsouzených

---

²⁷ MUČENÍ. *Techniky mučení* [online]. [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://muceni.7x.cz/rubriky/techniky-muceni>

²⁸ Hendrych, I. (2010). *Vybrané kapitoly z penologie*. 1. Vyd. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2010. s. 15. ISBN: 978-80-7248-574-1.

²⁹ Hendrych, I. (2010). *Vybrané kapitoly z penologie*. 1. Vyd. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2010. s. 15. ISBN: 978-80-7248-574-1.

byla pověřena Kongregace. Nové období českého vězeňství začalo vznikem samostatného státu.

3.1 PERIODIZACE HISTORIE VĚZEŇSTVÍ

Kapitola periodizace vězeňství bude zaměřena na jednotlivé důležité mezníky v naší historii. Mezi jedno z nejvýznamnějších období rozvoje vězeňství patří habsburská monarchie, tedy období Rakouska-Uherska. Toto období bylo v letech 1850 – 1918. Během období Habsburků v Čechách došlo k mnoha změnám v oblasti vězeňství. Všechny změny a popis vězeňské služby je popsán v samostatné kapitole. Poté nastupuje na našem území období První republiky, které trvalo dvacet let, a to od roku 1918 – 1938. Toto období je zajímavé

3.1.1 OBDOBÍ HABSBUŘSKÉ MONARCHIE

Aby bylo možné popsat vězeňství za vlády Habsburků, je třeba vysvětlit, jak se Habsburkové dostali k českému trůnu. Po smrti Ludvíka Jagellonského v bitvě u Moháče, který měl za ženu sestru Ferdinanda Habsburského byl Česko uherský trůn bez panovníka. Jelikož Ludvík Jagellonský neměl žádného potomka, vznesl nárok na trůn bratr vdovy Ferdinand Habsburský. Uherští příslušníci vyšší šlechty nebyli proti jeho nástupu na trůn, čeští stavové Ferdinanda odmítali. Od budoucího panovníka požadovali úhradu dluhu 300 000 zlatých. Tyto nároky českých stavů nemohl splnit žádný tuzemský uchazeč, a tak nabídl Ferdinand Habsburský částečnou úhradu dluhu ihned a další část později během jeho vlády. Tímto gestem přesvědčil české stavy a roku 1526 se stal Ferdinand Habsburský českým králem.

Během vlády Habsburků na území Čech, Moravy a Slezska docházelo k postupným změnám ve vězeňství a soudnictví. Změny, které stojí za to zmínit, probíhaly od roku 1850, kdy došlo k zestátnění soudnictví a vězeňství. Postupně dochází k rozvoji vzdělávání vězňů, a to hlavně mladistvých. Dále dochází k rozvoji sociální pomoci po propuštění, což je v oblasti vězeňství novinkou. Pomoc po propuštění nabízely dobrovolné spolky. Došlo k odstupňování trestu odnětí svobody podle zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích na těžký žalář, žalář, tuhé vězení a vězení. Je samozřejmostí, že mezi stupni byly určité rozdíly. Jednalo se hlavně

o rozdíl ve stravování, poutání, odívání a zařazování trestanců do pracovní činnosti. Zajímavostí je, že trestanci byli umisťováni na nějaký čas do samostatných cel a následně do cel společenských. Dále byli odsouzení rozmisťováni podle stupně zločinnosti do tří kázeňských tříd. Každému stupni kázeňské třídy odpovídala různá míra přiznávaných zvýhodnění. Jednalo se hlavně o nákup zboží, dopisování a návštěvy. Ve vězeňském systému existoval takzvaný Domácí řád, který upravoval chování a činnost odsouzených. Jeho porušování bylo kázeňsky trestáno, například uložením pústu, uložením tvrdého lože, samovazby nebo temnice. Všichni odsouzení museli vykonávat přidělenou práci a navštěvovat bohoslužby. Méně gramotní nebo negramotní odsouzení do 35 let měli nařízeno navštěvovat školní vyučování. Správu nad mužskými i ženskými trestnicemi měla Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Trestní ústavy byly vojskem stráženy, dokud nebyl vydán zákon č. 16/1914 ř. z., o sboru stráže vězeňské.³⁰

3.1.2 OBDOBÍ 1. REPUBLIKY (1918 – 1938)

V roce 1918, kdy zanikla samostatná Československá republika, převzala vězeňství od rozpadajícího se Rakouska-Uherska v dezolátním stavu. Československo začalo podle svých možností s nápravou. Protože bylo meziválečné období, podařilo se státu mnoho věcí zlepšit, a to hlavně v oblasti zacházení s vězni. Docházelo k výchovnému a kulturně mravnímu působení na vězně, což mělo svůj systémový a pragmatický charakter.³¹ Vězeňství bylo neustále zdokonalováno, počínaje rokem 1919, kdy došlo k prohlubování progresivního systému výkonu trestu. Docházelo ke zmírňování vězeňského režimu v závislosti na průběhu nápravy odsouzených. Odsouzení byli rozdělováni do tří disciplinárních tříd. Převedení do první třídy bylo možné pouze s návrhem na podmíněčné propuštění z výkonu trestu.³² Postupem času došlo k uzákonění možnosti podmíněného propuštění. V tomto období měli odsouzení pouze

---

³⁰ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

³¹ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 1. Vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 36. ISBN 80-86708-30-6.

³² KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

dvě možnosti. Buď mohli být uvězněni ve věznicích, které fungovaly při krajských soudech, nebo mohli být uvězněni v trestnicích. V trestnicích docházelo k odpykávání trestu žaláře, a to od jednoho roku až na doživotí. Během roku 1928 se nacházelo v Československu pouze šest mužských věznic. Věznice se nacházely v Ilavě, Kartoužích, Leopoldově, Mikulově, na Mírově a v Plzni. Věznice pro ženy byla na území Československa pouze jedna a ta se nacházela v Řepích u Prahy. Roku 1928 se na území bývalé Československé republiky nacházelo sedm věznic.³³ Mladiství byli umisťováni do polepšoven nebo do určených trestných ústavů. Vězeňství bylo v období 1. republiky řízeno příslušným odborem na ministerstvu spravedlnosti, který spolupracoval s Mezinárodní komisí pro trestní právo a vězeňství. Dohled nad výkonem trestu prováděli od roku 1921 pověřeni úředníci ministerstva spravedlnosti. Do té doby vykonávali dohled nad výkonem trestu domácí komisaři a občanskí kontrolaři.³⁴

Vše se vyvíjelo velice dobře, dokud vývoj nebyl přerušen druhou světovou válkou.

3.1.3 OBDOBÍ 2. SVĚTOVÉ VÁLKY

Během období 1. republiky docházelo k rozvíjení vězeňství na našem území. To vše se změnilo válkou, která začala roku 1939. Trvala 6 let, během kterých došlo na území Československa k mnoha velkým změnám.

Postupně došlo k tomu, že bylo zřízeno protektorátní ministerstvo spravedlnosti, které mělo za úkol spravovat soudní věznice a trestní ústavy. Nejen že existovalo protektorátní ministerstvo spravedlnosti, ale také německý justiční systém. Docházelo tedy k tomu, že všechny přestupky, které byly proti Němcům, byly řešeny německými soudy. České soudy měly za úkol řešit pouze malé přestupky. V této době Češi, kteří byli souzeni českými soudy, měli veliké štěstí. Častěji docházelo ale k tomu, že Češi

---

³³ E15. *Vězeňství v Česku: prezidenti vyhlásili 45 amnestií za sto let* [online] [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/vezenstvi-v-cesku-prezidenti-vyhlasi-45-amnestii-za-sto-let-1350388>

³⁴ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

byli odsouzeni německými soudy a svůj trest museli vykonávat na území Německa. Z německých věznic byli odsouzení z velké části posíláni do koncentračních táborů.³⁵

Dne 15. března 1939 bylo území Čech a Moravy obsazeno německými vojsky. Téhož dne dorazil na Pražský hrad Adolf Hitler. Tímto dnem vznikl Protektorát Čechy a Morava. Podle literatury toho dne náleží Protektorát Čechy a Morava k území Velkoněmecké říši a vstupuje pod její ochranu. Právo, které platilo v Čechách a na Moravě, zůstalo v účinnosti, dokud neodporovalo smyslu převzetí ochrany Německou říší. Objevovala se zde okupační politika, která měla dva cíle. Prvním cílem byla likvidace českého národa. Osídlení prostoru Německem. Druhým cílem bylo maximální využití pracovních a hospodářských sil pro válečné potřeby. Problémem Německa však bylo, že vysídlení českého obyvatelstva v době války není možné. Rozhodli se tedy pro germanizaci. Šlo o změnu národnosti rodově vhodných Čechů, nevhodní Češi měli být likvidováni. V tomto období vládl na našem území protektor Konstantin von Neurath, který mohl schvalovat zákony a opatření. Aby byla dodržována vydaná opatření a zákony, existovala pořádková a bezpečnostní policie (Gestapo). Jejich úkolem bylo zabránit činnostem nepřátel. Preventivním opatřením byla ochranná vazba. Po zatčení ale následovaly výslechy, soudy a přesun do koncentračních táborů. Bezpečnostní služba měla na starost pozorovací, pátrací a zpravodajskou činnost v neomezené šíři. Měla pátrat a sledovat činnost nepřátel nacionálního socialismu a německého národa. Německé soudy se později změnily v teroristické instituce. Docházelo k zjednodušování jejich činnosti. Proto zvláštní soudy posílaly odsouzené rovnou na popraviště. Teror nastal ale až tehdy, když stanné soudy organizovaly masové popravy. Nejvyšší soud, takzvaný Říšský soud, sídlící v Lipsku řešil, velezrady, útoky proti vůdci a špionáže. Trestní sazby mnohdy neodpovídaly trestu, soud byl často příliš přísný a i za nedbalostní delikty následoval často trest smrti.³⁶ Personál protektorátní správy ve vězeňství musel složit slib věrnosti vůdci Velkoněmecké říše a musel splnit zkoušku z německého jazyka. Protože protinacistický odpor byl obrovský, bylo gestapem roku

---

³⁵ MELICHAR, M. *Do revoluce jsme měli primát v počtu odsouzených žen. Vězení byla plná prostitutek* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/do-revoluce-jsme-meli-primat-v-poctu-odsouzenych-zen-vezeni-byla-plna-5210808>

³⁶ FRANCEK, J. *Zločin a trest v českých dějinách*, 1. Vyd. Rybka Publishers, Praha, 1999. s. 75-81. ISBN: 80-86182-91-6.

1939 – 1942 vyšetřováno 72 zaměstnanců. Jednalo se především o dozorce. Dohled nad výkonem trestu měli domácí komisaři a Generální inspekce. Roku 1943 přešla působnost dozoru, správa a řízení soudních věznic a trestnic na vrchní soudy. V roce 1945 došlo ke změně a veškerá působnost se vrátila zpět na Ministerstvo spravedlnosti.³⁷

Vše se obrátilo po skončení války, kdy vláda Československa usilovala o odsun Němců a o potrestání nacistických zločinců, zrádců a kolaborantů.

3.1.4 OBDOBÍ TŘÍDNÍ NENÁVISTI

Československé období zaznamenalo velký úpadek v poválečném období. Došlo k tomu, že trestní právo bylo lidmi zneužíváno k prosazování politických, hospodářských a jiných zájmů. Za nepřátele socialismu byli považováni pachatelé trestných činů, proto byly k nápravě a převýchově využívány nehumánní způsoby výkonu trestu odnětí svobody. Ve vnitřním režimu vězeňských zařízení se praktikovala kázeň, dril a izolace od společnosti.³⁸ Po okupaci Němci došlo k mnoha změnám. O umístování odsouzených rozhodovaly revoluční národní výbory do roku 1945. Až koncem roku došlo ke změně a správa a řízení spadala opět pod Ministerstvo spravedlnosti. Na našem území byly mimořádné lidové soudy, které měly za úkol odsoudit nacistické zločince a zrádce. Na základě toho byl dne 27. října 1945 vydán prezidentem republiky Dekret č. 126, díky kterému byly zřízeny nucené pracovní oddíly v Mikulově, na Mírově, v Plzni, Řepích a Valdicích k zařazování odsouzených Němců s trestem odnětí svobody nad 5 let. Těmito oddíly byly odstraňovány škody na komunikacích a veřejných budovách. V roce 1948 vznikla kategorie protistátních vězňů, odsouzených na základě zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově

---

³⁷ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

³⁸ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. Vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 36. ISBN: 80-86708-30-6.

demokratické republiky. Později roku 1948 došlo k reorganizaci vězeňského personálu.³⁹

V letech 1953 – 1955 vyvrcholil na našem území třídní výkon trestu, který uplatňoval nejtvrdí podmínky u politických vězňů. Od 1. ledna 1953 spadalo celé vězeňství pod správu Ministerstva národní bezpečnosti. Ministerstvo národní bezpečnosti téhož roku zaniklo a správu nad vězeňstvím převzalo Ministerstvo vnitra. Téhož roku byl vydán Řád nápravných zařízení, která se členila na 6 typů podle stupně střežení. Do typů nápravných zařízení byli umisťováni odsouzení podle závažnosti činu. Podmínky výkonu trestu se měnily v závislosti na zařazení odsouzeného do I. – IV. klasifikační skupiny. Při nástupu do výkonu trestu byli odsouzení zařazeni do I. nebo II. skupiny podle třídního původu a závažnosti trestného činu. K dalšímu rozdělení odsouzených docházelo podle nově vydaného Řádu pro nápravně pracovní tábory, který vycházel ze sovětských zkušeností a udával 4 typy táborů pro vězeňskou práci. V pracovních nápravných táborech byli odsouzení odděleně ubytováni, což záviselo na kategorii. Kategorie třídních nepřátel existovala ještě roku 1961, kdy odsouzení vykonávali trest v horších podmínkách než ostatní. Byli v pracovních nápravných táborech nasazováni především na fyzickou a méně placenou práci. Obzvláště nebezpeční odsouzení byli umisťováni do zvláštního oddělení nápravně pracovních táborů, které se nacházely například v Leopoldově, Valdicích, Plzni a Pardubicích. Vězeňský systém začal být v 60. letech politicky neudržitelný, proto došlo k úpravě výkonu trestu odnětí svobody a podle Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni byl vydán zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Tento zákon byl navrhován OSN už v roce 1957. V souladu s tímto zákonem začaly soudy zařazovat odsouzené do tří nápravně výchovných skupin. Do první nápravně výchovné skupiny byli zařazováni odsouzení prvotrestaní za nejméně společensky nebezpečné. Druhá skupina patřila prvotrestaným za závažnější trestné činy a odsouzeným, kteří za posledních 10 let už nějaký úmyslný trestný čin spáchali. Do třetí skupiny spadali ti odsouzení, kteří spáchali společensky nejzávažnější trestný čin včetně těch, kteří spáchali trestný čin proti republice. Nejčastěji se jednalo o velezradu, rozvrácení, teror,

---

³⁹ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

sabotáž. Společně s nimi byli do třetí skupiny zařazováni recidivisté. Novinkou v oblasti vězeňství bylo, že na pozici vychovatele, pedagoga, psychologa nebo speciálního pracovníka mohli pracovat středoškolsky nebo vysokoškolsky vzdělaní odborníci.⁴⁰

3.1.5 OBDOBÍ OD ROKU 1989 DO SOUČASNOSTI

Po pádu totalitního režimu byl uvolněn veliký tlak na odstraňování justiční nespravedlnosti, který s netrpělivostí odsouzených vedl k nepokojům a vzpourám ve věznicích. Docházelo k morálnímu a profesnímu rozkladu vězeňského personálu. Očista zkompromitovaného a neschopného personálu vězeňské služby byla provedena radikálně a byla na pořádku dne. V roce 1990 – 1991 bylo uvolněno z počtu 7 500 příslušníků Sboru nápravné výchovy, dnes již Vězeňské služby, 1 500 osob. Během dalších let nadále probíhala výměna dosavadních zaměstnanců. Díky tomu postupně vznikala dnešní Vězeňská služba. Nově příchozí zájemci měli možnost nastoupit na post dozorců a strážných, ale také měli možnost zajímat se o nové pozice specialistů. Především se jednalo o pozice specialistů, jako jsou psychologové, pedagogičtí pracovníci, vychovatelé a ostatní jiné profese.⁴¹ Nejen že docházelo k odstraňování důsledků výměnou zaměstnanců, ale také došlo k udělení amnestie, kdy bylo propuštěno 52 vězňů. Protože docházelo k nepokojům ve většině nápravně výchovných ústavů, byly vytvořeny komise České národní rady, které se zástupci Občanského fóra a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných navštěvovaly nápravně výchovné ústavy a prošetřovaly stížnosti vězňů, které souvisely s ústavním režimem. Dne 1. ledna 1990 byla současným prezidentem Václavem Havlem vyhlášena široká amnestie, po které zůstalo ve věznicích z původních 22 000 vězňů pouze 6 000. Se zrušením trestu smrti, který byl zrušen v roce 1990, byl zaveden doživotní trest. Posledním popraveným vězněm byl Vladimír Lulek, který byl popraven

---

⁴⁰ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

⁴¹ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. Vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 36. ISBN: 80-86708-30-6.

2. února 1989.⁴² Prvním krokem byla výměna zaměstnanců, udělení amnestie a dalším krokem českého vězeňství bylo vytvoření nové koncepce, která byla v souladu s mezinárodními konvencemi. Celý proces tvorby a realizace byl a neustále je označen jako humanizace českého vězeňství. Na základě toho byl vydán zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži. Dá se říci, že se jedná o snahu odlišit vývoj vězeňství od totalitního režimu a o nastoupení cesty demokratizace a plného respektování lidských práv jedince ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Jedná se o uvedení českého vězeňství do souladu se Standardními minimálními pravidly pro zacházení s vězni a také s náročnějšími Evropskými vězeňskými pravidly.⁴³ V reformním období byla prováděna kontrola ve vězeňství Ředitelstvím sboru nápravné výchovy a komise pro vězeňství České národní rady. Prokurátorská dozorová činnost zanikla transformací prokuratury na státní činnost. Jak již bylo zmíněno v kapitole Popis vězeňské služby, dne 1. ledna 1993 zanikl Sbor nápravné výchovy, který nahradila současná Vězeňská služba. Se vznikem Vězeňské služby začaly vznikat nové zákony. Například byl vydán zákon č. 294/1994 Sb., který změnil a také doplnil zákon č. 59/1956 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Na základě úpravy zákonů došlo k přejmenování a novému dělení zařízení pro výkon trestu na věznice s dohledem, věznice s dozorem, věznice s ostrahou a věznice za zvýšené ostrahy. O umístování a přerazování vězňů rozhodoval jen soud. Mladiství odsouzení začali být umístováni do zvlášť vyčleněných věznic.⁴⁴ „*Vnitřní kontrolní činnost ve vězeňství se stala jedním z důležitých úkolů generálního ředitelství VS ČR a odboru generální inspekce ministerstva spravedlnosti. Dohled nad výkonem vazby a trestu začali vykonávat příslušní státní zástupci, poslanci a inspekční instituce při Radě Evropy a Organizaci spojených národů.*“⁴⁵

---

⁴² KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

⁴³ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. Vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 35-37. ISBN: 80-86708-30-6.

⁴⁴ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

⁴⁵ KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

Podle knihy Úvod do teorie a praxe vězeňství od doktora Jaroslava Hály, můžeme říci, že vytvořená koncepce z roku 1992 byla dobře zrealizována. Realizace neprobíhala tak rychle, jak se očekávalo. Důležitým faktem je, že koncepce byla vůbec realizována. Během realizace došlo k několika překážkám, které byly postupem času překonány. Jednalo se například o finanční prostředky, ale také o lidské myšlení, které bylo ovlivňováno nejrůznějšími událostmi. Nejčastěji můžeme říci, že se jednalo o události politické. Koncepce českého vězeňství byla naplánována do roku 2015.⁴⁶

V současné době je vydána nová koncepce generálním ředitelstvím, a to Koncepce do roku 2025. Globálním cílem nové koncepce jsou fungující, efektivní, mezinárodní standardy, které mají za úkol dodržování vězeňství propojené s prevencí kriminality, postpenitenciární péčí, sociální sférou, vzdělávacím systémem. Dále by měly standardy směřovat k reintegraci pachatelů trestné činnosti do společnosti. Dochází ke snaze plnit úkol nápravy odsouzených osob. Důležité pro nápravu jsou individuální postupy, které by měly předcházet recidivě kriminálního chování s cílem zajistit občanům bezpečí. Pomocí svých cílů postupně dojde k existenci moderního systému vězeňství, který by měl odpovídat 21. Století, a k vyrovnání se vyspělým demokratickým státům. Je možné říci, že tato nová koncepce je první koncepcí, která se nezaměřuje pouze na Vězeňskou službu naší republiky, ale tvoří ji velká část. Koncepce se zaměřuje na zvýšení zaměstnanosti vězňů, na otázky týkající se zdravotnictví ve věznicích, potlačování závislostí u vězňů. Dále se zaměřuje na program zacházení, vzdělávání a mimopracovní aktivity, boj proti recidivě.⁴⁷

4 HISTORIE VYBRANÝCH VĚZNIC A JEJICH LEGENDY

V rámci bakalářské práce jsme se rozhodli vybrat a popsat věznici Pankrác, Borská a vazební věznici Teplice. V následujících podkapitolách bude práce zaměřena hlavně

---

⁴⁶ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. Vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 37. ISBN: 80-86708-30-6.

⁴⁷ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Koncepce vězeňství do roku 2025* [online] [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

na historii jednotlivých věznic a na jejich popis. Kromě popisu historie, celkového chodu věznice a programů jednotlivých věznic bude práce zaměřena na zajímavé příběhy, které se v jednotlivých věznicích odehrály během své existence.

4.1 VĚZNICE PANKRÁC

Vazební věznice Pankrác byla vybrána z toho důvodu, že patří k nejznámějším českým věznicím. K jedné z nejznámějších věznic patří díky své historii a umístění v hlavním městě České republiky. O této vazební věznici mají povědomí nejen čeští občané, ale je známá i v zahraničí. Vazební věznice prošla během své existence mnoha účely využívání, změnami vnitřního členění. Všechny změny v průběhu několika let se odrazily na způsobu zacházení s vězni.

Dnešní vazební věznice Pankrác byla vybudována v letech 1885 – 1889. Původně byla budova vystavěna jako zařízení zemské mužské trestnice. Mužská trestnice měla nahradit již hygienicky nevyhovující Svatováclavskou trestnici. Věznice byla budována na pozemcích mezi částmi Pankrác a Nusle. Celková stavba měla původní rozlohu 14,4 hektaru a ujal se jí hlavní inženýr Ministerstva práv, Franz Maurus. Stavba mužské zemské trestnice vyšla na 1 163 248 zlatých a 41 krejcarů. Trestnice byla určena pro odsouzené muže v žaláři prvního a druhého stupně a odsouzené mladistvé. Mezi první pankrácké trestance patřili nemocní a neduživí, kteří byli přemístěni 11. září 1889 ze Svatováclavské trestnice. Až v následujících dnech byli přemístěni ostatní trestanci. Celkem bylo přijato v nové zemské mužské trestnici 800 trestanců. Za chod trestnice byl zodpovědný vrchní ředitel. Na pozici dozorcí stráže byli přijímáni pouze svobodní muži do 35 let. Přednost ovšem měli příslušníci, kteří byli propuštěni z vojenské služby. Další změnou bylo, že dozorcí museli složit přísahu. V žaláři byli trestanci drženi v přísném režimu, to znamenalo sníženou stravu a styk s ostatními osobami pouze za přítomnosti dozorce. Ti co byli drženi v těžkém žaláři, měli povolený styk s ostatními osobami pouze v případech zvláštního zřetele. Činnost trestanců byla udávána denním pořádkem. Všichni trestanci byli povinni pracovat. Nebyli zaměstnáváni jen v prostorách trestnice, ale i mimo ni. Trestanci například pracovali v letech 1892 – 1893 na regulaci rakovnického potoka v Senomatech. Ve věznici dodržovali tradice, které se týkaly trestanců s katolickým a evangelistickým vyznáním.

Ti nesměli býti nuceni k pracím v neděli a o křesťanských svátcích. Vrátime-li se k dennímu řádu – pokud byl porušen, trestanec byl disciplinárně potrestán v souladu s nařízením Ministerstva práv. Jednalo se například o důtku v soukromí nebo před ostatními trestanci, půst o vodě a chlebu, tvrdé lože a vazbu v tennici. Proto vězeňský personál dbal na to, aby byl denní řád dodržován. Aby tomu tak bylo, byl vyvěšen v každé cele, ložnici a na každém pracovišti.⁴⁸ „Podle dobového tisku byla pankrácká trestnice líčena na jedné straně jako „fešácký kriminál“, kde je vše dovoleno, a na druhé straně jako místo zoufalství, ponižování a bídy hmotné i duševní.“⁴⁹

Od roku 1926 byla věznice využívána jako náhrada za zrušenou soudní věznici na Karlově náměstí. Od té doby mohlo docházet v objektu k trestu smrti oběšením. Během své existence v dobách svobody i nesvobody postupně vznikala a zanikala popraviště na čtyřech různých místech, kde se odehrával trest smrti oběšením, ovšem za použití odlišného popravčího zařízení. Například v sekyrárně byl vykonáván trest smrti stětím gilotinou. Druhé popraviště se šibenicí bylo na druhém dvoře, kde vykonávaly procházky ženy. V roce 1927 byl vyhlášen konkurz popravčího. Údajně se na místo přihlásilo až dvě stě zájemců, mezi kterými byli právníci, bývalý kněz a jedna žena. Konkurz vyhrál četnický strážmistr Josef Vašák, který se zasloužil o pět poprav.⁵⁰

Během roku 1939 začala být věznice využívána jako vazební a vyšetřovací věznice nacistickým Německem. Využívána byla hlavně gestapem a nacistickým soudem. Podle pramenů nevíme, zda bylo využíváno popraviště na druhém dvoře, avšak je jisté, že během let 1940 – 1945 byli vězni odvázeni na popravu do Drážďan. Tam bylo popraveno nejméně 825 osob českého původu. Dále podle pramenů můžeme říci, že v roce 1943 bylo ve věznici zřízeno nové popraviště, a to v prostorách bývalého ženského bloku. Na popravišti se nacházely tři místnosti. V jedné byla komise, která přijímala odsouzeného a poté ho předala popravčímu. V další místnosti byla umístěna

---

⁴⁸ KÝR, A. Z historie vazební věznice Praha – Pankrác (1889 – 1989). *Historická penologie*. 2004, roč. 2, č. 4, s. 1-7. ISSN neuvedeno.

⁴⁹ KÝR, A. Z historie vazební věznice Praha – Pankrác (1889 – 1989). *Historická penologie*. 2004, roč. 2, č. 4, s. 7. ISSN neuvedeno.

⁵⁰ KÝR, A. Pankrácká popraviště z let 1926 – 1989. *Historická penologie*. 2006, roč. 4, č. 1, s. 6-7. ISSN neuvedeno.

oprátka a uprostřed místnosti gilotina, která nesla 60 kilový nůž. Během dvou let bylo popraveno na gilotině 1075 osob, počet osob popravených na šibenici není znám z důvodu nedochované evidence. Ve třetí místnosti byla umístěna rakvárna, která sloužila pro umístění těl do rakví a převezení do krematoria. Popravy vykonávali dva Němci a tři Češi. Po osvobození byli potrestáni oběšením pouze dva Češi. Ostatní uprchli a nebyli nikdy dopadeni. Poslední dny a chvíle vězňů a vězeňkyň byly před veřejností skryty a svědky procesu se staly pouze úřední osoby, které složily služební slib mlčenlivosti. Můžeme říci, že proto byl a je velký zájem veřejnosti poodhalit tajemství popravčích míst, nástrojů, katů a popravených osob. Úředníci totiž vypustili jen takové informace, které byly politicky žádoucí.⁵¹

Po převzetí věznice českou správou bylo roku 1945 propuštěno 55 osob, které čekaly na popravu. Dne 5. září 1945 byla zahájena činnost Mimořádného lidského soudu v Praze, který odsoudil několik nacistických zločinců k trestu smrti. První poprava byla přístupná veřejnosti a první popravený byl 6. září 1945 Josef Pfitzner, který byl protektorátním náměstkem pražského primátora. V roce 1947 bylo popravěště přesunuto za vězeňskou nemocnici. Protože za nemocnicí se nacházely velké prostory, bylo možné vybudovat dvě popravčí místa. Popravy začalo postupně vykonávat více katů, už z toho důvodu, že byly vystavěny dva dvory. Stejně jako za totality byla těla popravených odvážena ke zpopelnění do krematoria ve Strašnicích. Urny byly dále pohřbívány společně a to buď na utajovaném místě, nebo na hřbitově v Ďáblicích a Motole. Přemísťování popravěšť stále pokračovala a na základě rozhodnutí Politického sekretariátu ÚV KSČ roku 1954 bylo nově vybudováno popravěště v suterénu pravé části věznice. Na tomto novém popravěšti byly popravovány tajné osoby z politických důvodů. Posledním popraveným byl Vladivoj Tomek, popraven dne 17. listopadu 1960. V dalším historickém období zde byli popraveni jen pachatelé nejzávažnějších činů. Poslední ženou popravenou na tomto místě byla Olga Hepnarová, která byla popravena 12. března 1975 za několikanásobnou vraždu. Posledním popraveným mužem

---

⁵¹ KÝR, A. Pankrácká popravěště z let 1926 – 1989. *Historická penologie*. 2006, roč. 4, č. 1, s. 7-8. ISSN neuvedeno.

v Čechách na tomto místě byl Vladimír Lulek. Dnem jeho popravky a zároveň poslední popravky v Čechách byl den 2. únor 1989.⁵²

Po zrušení tresu smrti roku 1990 zůstalo poslední pankrácké popraviště zachováno. Po roce 1945 vznikla v areálu Pankrácké vazební věznice postupně tři pietní místa. Jedná se o památník Pankrác, bývalé popraviště za vězeňskou nemocnicí a popravčí celu. Tato tři místa jsou udržována a podle příležitostí zpřístupněna sdělovacím prostředkům a v omezené míře veřejnosti. V současné době jsou v součinnosti s bývalými politickými vězni každoročně pořádána shromáždění k uctění památky obětí nacistické a komunistické doby.⁵³

Průběh popravky můžou někteří označovat jako legendu, jako věc, která se už snad nevrátí. Proto stojí za to si průběh popravky gilotinou připomenout a dozvědět se něco málo o postupu. V roce 1943 bylo v Pankrácké věznici vybudováno nové v prostorách ženského bloku nové popraviště. Zde byly umístovány osoby, které byly odsouzené nacistickými okupačními soudy. Jak bylo výše zmíněno, nacházely se zde tři místnosti. Co se dělo v místnostech, si můžeme přecíst výše. Uprostřed druhé místnosti se nacházela gilotina. Ta měla na sobě připevněný 60ti kilový nůž. K rámu byla přisunuta lavice, která sloužila k pokládání popravených čelem dolů, tak aby měli krk vložený a uzavřený do takzvaného límce. Odtátá hlava spadla do plechového koše. Poté byli popravení přesunuti do rakvárny, kde byli odsunuti na podlahu ke kanálkům, aby otekla všechna krev. Následně byla jejich těla uložena do dřevěné rakve a večer přemístěna na kremaci do krematoria ve Strašnicích. Během dvou let bylo popraveno 1075 osob. Prvním známým popraveným Josefem Vašákem byl František Lukšík, který byl popraven dne 6. prosince 1930 za loupežnou vraždu. Zajímavostí je, že po převzetí věznice českou správou nebyla gilotina nikde k nalezení. Až po výsledku několika

---

⁵² KÝR, A. Pankrácká popraviště z let 1926 – 1989. *Historická penologie*. 2006, roč. 4, č. 1, s. 7-10. ISSN neuvedeno.

⁵³ KÝR, A. Pankrácká popraviště z let 1926 – 1989. *Historická penologie*. 2006, roč. 4, č. 1, s. 10-11. ISSN neuvedeno.

příslušníků byla gilotina nalezena ve Vltavě, kam byla rozebraná vhozena německými příslušníky z Karlova mostu.⁵⁴

Za další legendu můžeme považovat nejznámější popravu Karla Hermana Franka, bývalého říšského státního ministra v protektorátu Čechy, Morava ze dne 22. září 1946. Poprava se konala za velké účasti osob, které byly vpuštěny do věznice na základě zvláštních vstupenek.⁵⁵ Karl Herman Frank byl samostatný knihkupec, který po předání straně Sudeten Deutsche Partei do této strany vstoupil. Od roku 1934 byl politicky činným a byl v hlavním vedení strany v Chebu a Aši. Později roku 1935 povýšil a stal se poslancem pro kraj Karlovy Vary. V roce 1938 ilegálně odešel do Německa, kde se stal zastupujícím župním Hitlerovy strany. Tím se dopustil velezrady. Zastupujícím byl až do vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Hned na to byl jmenován státním sekretářem u říšského protektora v Čechách a na Moravě. Jeho postup pokračoval a do poloviny května 1945 byl německým státním ministrem pro Čechy a Moravu. Poté se vrátil z Flensburgu s plnou mocí k předání německé správy a exekutivy nové vládě. Po podepsání kapitulace odjel s rodinou a chtěl se nechat zajmout americkou armádou. Byl zadržen americkým kapitánem, který ho převezl do Plzně. Nakonec byl vydán do Prahy za účelem procesu. Karl Herman Frank vydal mnoho nařízení a vyhlásek, které začlenily český průmysl do německé mašinérie. Vinu nese za deportaci lidí do Německa na nucené práce, dále se jeho podpis objevil na rozsudcích smrti v obci Lidice a Ležáky.⁵⁶

Milada Horáková, žena, která se stala legendou Pankrácké věznice. Milada Horáková byla oběšena 27. června 1950. Byla jedinou ženou, která byla oběšena z politických důvodů. Na základě toho byl datum její smrti vytesán do kříže, který se nachází jako exponát v Památníku Pankrác. Popravu Milady Horákové vykonal popravčí Vladimír Trunda. Milada Horáková byla tehdejší poslankyní Národního

---

⁵⁴ KÝR, A. Pankrácká popraviště z let 1926 – 1989. *Historická penologie*. 2006, roč. 4, č. 1, s. 7-8. ISSN neuvedeno.

⁵⁵ KÝR, A. Pankrácká popraviště z let 1926 – 1989. *Historická penologie*. 2006, roč. 4, č. 1, s. 7-8. ISSN neuvedeno.

⁵⁶ HAVELKA, R. *Život vraha – stručný přehled života K. H. Franka* [online]. [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://www.valka.cz/11-Zivot-vraha-strucny-prehled-zivota-K-H-Franka>

shromáždění, dále byla ženou, která přežila nacistický koncentrační tábor. Celá její vina byla v tom, že zůstala věrná demokratickým názorům. Proces začal 31. května 1950 a rozsudek byl, vynesena 8. června 1950.⁵⁷ Poslankyně působila v roce 1939 v odboji a 1940 byla zatčena gestapem. Byla odsouzena k smrti, ale trest jí byl prominut na doživotí. Byla vězněna v Terezíně a mnoha dalších věznicích v Německu. O svém pobytu v Terezíně podala jasné svědectví v procesu s tajemníkem a říšským ministrem Karlem Hermanem Frankem. Po osvobození se vrátila zpět do Prahy. Až do roku 1948 byla členkou parlamentu, kde působila. Dne 27. září 1949 byla zatčena a označena za vůdkyni hnutí, které mělo sesadit komunistický režim. Zajímavostí je, že se Milady Horákové a jejích odsouzených kolegů zastal písemným dopisem i Albert Einstein, Winston Churchill nebo Eleanor Rooseveltová. V souvislosti s procesem Milady Horákové byla v roce 2008 odsouzena bývalá prokurátorka Ludmila Brožová Polednová k šesti letům odnětí svobody nepodmíněně za spolupachatelství na vraždě. Ludmila Brožová Polednová byla jednou ze státních zástupkyň.⁵⁸

4.2 VĚZNICE BORSKÁ

Stavba mužské trestnice byla zahájena 3. července 1874 v Plzni na Borách. Ředitelem stavby byl Franz Maurus. O výstavbu trestnice měl velký zájem tisk a veřejnost. Díky takovému zájmu jsme se mohli dozvědět, že na místě kopání studny byla nalezena silná vrstva uhlí. Další zmínkou místním tiskem byly neustálé smrtelné nehody na stavbě. Stavba byla ukončena a uvedena do provozu v červenci 1878. Stavba mužské trestnice stála celkem 1.238 000 zlatých. Trestnice měla určenou kapacitu pro 819 trestanců odsouzené k trestu těžkého žaláře nad 10 let a pro politické vězně z Čech, Moravy, Slezska, Dolního a Horního Rakouska, Solnohradska a Štýrska. Tato trestnice byla v době svého dokončení považována za jeden z nejmodernějších a největších vězeňských ústavů v Rakousku-Uhersku. Trestnice měla svoji centrální halu, kolem které bylo seskupeno osm jednotlivých křídel. Tři křídla byla určena pro samovazbu

---

⁵⁷ KÝR, A. Pankrácká popraviště z let 1926 – 1989. *Historická penologie*. 2006, roč. 4, č. 1, s. 8-9. ISSN neuvedeno.

⁵⁸ Osobnosti.cz. Životopis [online]. [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://zivotopis.osobnosti.cz/milada-horakova.php>

a čtyři pro společnou vazbu. V posledním osmém křídle byly administrativní kanceláře a kostel. Celá budova byla postavena, tak aby bylo možné projít všemi trakty.

Prvním ředitelem mužské trestnice byl nadporučík Julius Schnabel. Ředitel přijal osobně 15. července 1878 první eskortu 43 vězňů. Vězni byli převezeni vlakem z pražské Zemské trestnice U sv. Václava. Prvním vězněm se stal Bedřich Schneiberg. Věznice se nejvíce proslavila koncem 19. století vězněním politických vězňů. Během roku 1894 se do věznice dostalo 33 z 68 odsouzených v procesu s „Omladinou“. Mezi odsouzenými se nacházel také budoucí ministr financí Československa Alois Rašín. Političtí vězni byli propuštěni až v roce 1918, kdy vznikl samostatný Československý stát. Kolem roku 1920 se situace obrátila a za mřížemi byli komunisté, kteří se podíleli na neúspěšném pokusu o puč. Mezi vězně, byl v roce 1921 přivezen pozdější československý komunistický prezident Antonín Zápotocký. Černým obdobím se pro věznici stala 2. světová válka. Toto období přineslo smrt mnoha příslušníků sboru vězeňské stráže. Plzeň osvobodila Armáda Spojených států amerických, která se dostala i do věznice. Po osvobození, během roku 1946 bylo do věznice přivezeno několik odsouzených členů vlády Protektorátu Čechy a Morava. Po válce se dostala k moci komunistická vláda, která se uchýlila k likvidaci svých politických odpůrců. První obětí se tak stal Heliodor Píka, popravený v areálu věznice 21. června 1949. Svůj trest si zde odpykávali například generálové, lékaři, poslanci, ale také hokejisté národní reprezentace odsouzený v procesu „Modrý a spol“. Mezi odsouzené patřil i Václav Havel. Plzeňští vězni byli často využíváni na práci v pracovních táborech, které se nacházeli po celém území. Po roce 1989 došlo k prosazování požadavků na dodržování základních lidských práv a občanských svobod.⁵⁹

Plzeňská věznice sice nepatří k těm úplně nejstarším v České republice, za to v ní bylo uvězněno mnoho významných osobností české historie. Proto se popis zaměří spíše na významné osobnosti, než na samostatnou historii. Ta ovšem není opomíjena. Mezi známé osobnosti uvězněné v plzeňské věznici patří například Alois Rašín,

---

⁵⁹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-plzen/informacni-servis/historie/>

prezident Antonín Zápotocký a Václav Havel, ale například i Jiří Kájínek. Kromě osobností se ve věznicí odehrály i legendární útěky

Alois Rašín byl právník, politik a národohospodář. Často vystupoval proti puntacím a národnostním poměrům v Rakousku-Uhersku. V říjnu 1894 byl odsouzen za velezradu, tajné spolčování a popuzování k opovrhování císařem. Jeho spoluvězni byl například Karel Stanislav Sokol. Rašín byl umístěn do samovazby k výkonu těžkého žaláře. Trest měl zostřen tvrdým ložem nebo temnou komorou. Protože samovazba v tak dlouhé době byla vyčerpávající, docházelo často k psychickým problémům. Následkem toho bylo skončení v ústavní nemocnici. Alois Rašín vedl často spory s tehdejšími řediteli Juliem Schnablem. Při každé příležitosti ředitele všemožně provokoval a dráždil, Když mu byla udělena milost, odmítal svoji celu opustit. Tvrdil, že milost nežádal a milost nepřijme. Svou celu opustil až v roce 1934 pod pohrůžkou násilného vyvedení.⁶⁰

Prezident republiky, komunistický politik a sociální demokrat Antonín Zápotocký byl spoluorganizátor generální stávkou na Kladensku a zúčastnil se pokusu o levicový puč. Po stávce byl zatčen a svůj trest nastoupil 9. srpna 1921 v Praze. Část svého trestu ale strávil na Borech. Zápotocký byl vězněn pouze rok, protože byl propuštěn na podmíněnou amnestii prezidenta T. G. Masaryka. Ve svých funkcích se podílel na nemilosrdném provádění třídního boje, politických procesech, justičních vraždách a uvěznění nevinných osob.⁶¹

Václav Havel byl opakovaně zatýkán a vězněn z politických důvodů. Na Bory byl převezen 30. července 1981. Byl odsouzen v trestní věci proti Ing. P. Uhlovi a spol, který byl vynesena 13. září 1979. Političtí vězni byli domluveni, že se budou hlásit na všechny volnočasové aktivity, aby se mohli vidět a vyměňovat si informace. Václav Havel zvládl ve vězení dát dohromady petici proti politickým poměrům v Československu. V listopadu 1982 dostal Havel nabídku požádat o milost. Protože

---

⁶⁰ PALEČEK, L. *Věznice Borská* 1. Vyd. Starý most s. r. o. Plzeň, 2017. s. 86-87. ISBN: 978-80-87338-76-6

⁶¹ PALEČEK, L. *Věznice Borská* 1. Vyd. Starý most s. r. o. Plzeň, 2017. s. 87-88. ISBN: 978-80-87338-76-6

nabídku odmítl, byl přemístěn z prádelny na pracoviště kovošrotu. Na tomto pracovišti onemocněl zápalem plic a byl převezen do nemocnice. Po několika dnech byl převezen do civilního zařízení, neboť představitelé komunistického režimu se báli, aby Havel nezemřel ve výkonu trestu.⁶²

Další významnou osobností borské věznice se stal Jiří Kájínek, který je nejnámější odsouzený vrah, který se proslavil útekem z věznice Mírov. Kájínek se dostal do vězení v roce 1982 za vykrádání chat, bytů, nedovoleného ozbrojování a útok na veřejného činitele. Z vězení byl propuštěn v roce 1990, ale následně byl odsouzen k 11 rokům odnětí svobody za loupežné přepadení policistů. Zajímavostí dodnes je, přerušení výkonu trestu v roce 1993. Do vězení se Kájínek už dobrovolně nevrátil a údajně se dopustil dvojnásobné vraždy a pokusu o vraždu kousek od plzeňské věznice. Do věznice byl po dopadení umístěn. Kájínek v plzeňské věznici dlouho nepobyl, a to na základě zjištění pomoci od dozorce a pracovnice obchodu s potravinami. Kájínek byl převezen do Českých Budějovic a po svém útěku do Valdic. Protože v Plzi nebyl stále dořešen případ dvojnásobné vraždy, byl převezen opět do Plzně. Roku 1998 byl odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody za dvojnásobnou vraždu a pokus o vraždu. Podle případu Jiřího Kájínka byl natočen stejnojmenný film, který ovlivnil veřejné mínění. Jiří Kájínek byl 23. května 2017 propuštěn Milošem Zemanem na svobodu.⁶³

Od významných osobností se dostáváme k nejslavnějším útekům. První útek byl proveden 17. srpna 1878. Zajímavostí je, že útek byl proveden hned měsíc po přivezení prvních trestanců do věznice. O útek se pokusili hned tři trestanci, kteří využili nepozornost strážce a překonali ohradní zeď. Štěstí vězňům nepřálo a byli dopadeni havíři a následně předáni strážnímu oddílu. Dalším zajímavým útekem byl útek tuberkulózně nemocného vězně. Jelikož byl nemocný, požadoval větší pobyt na čerstvém vzduchu. Dostal práci jako míchač barev k natírání ohradní zdi. Jednoho dne

---

⁶² PALEČEK, L. *Věznice Borská* 1. Vyd. Starý most s. r. o. Plzeň, 2017. s. 102-103. ISBN: 978-80-87338-76-6

⁶³ PALEČEK, L. *Věznice Borská* 1. Vyd. Starý most s. r. o. Plzeň, 2017. s. 105. ISBN: 978-80-87338-76-6

se mu podařilo odejít z práce, aniž by si toho někdo všiml. Po dvou měsících byla dozorcí doručena pohlednice z Austrálie od uprchlého vězně s prosbou, aby se na něj vrchní dozorce nezlobil. Velkou chybou vězně bylo napsání zpáteční adresy na pohlednici. Na základě toho byl vězeň dopaden a převezen do Plzně. V roce 2005 byl proveden další zajímavý útěk. Jednalo se o dva vězně, kteří utekli z vnitřního pracoviště nákladním autem. I přesto, že auta jsou kontrolována, vězňům se podařilo utéci. Nechali se dalším vězněm zabalit do smršťovací folie do jedné z připravených palet. Do té nainstalovali větrák, který jim zajišťoval přísun kyslíku. Po pěti dnech byl dopaden jeden z vězňů u své sestry v Německu. Po znovu odsouzení, trest nenastoupil a znovu utekl do Německa, odkud ho německé úřady nevydaly a trest nikdy nenastoupil. Druhý vězeň byl dopaden až za půl roku ve městě Nice a byl odsouzen k dalším 2,5 letem odnětí svobody.⁶⁴

4.3 VĚZNICE TEPLICE

Vazební věznice Teplice byla vybrána z důvodu blízkosti mého bydliště, které se nachází v Lounech. Město Teplice, kde se vazební věznice nachází, je jen 38 kilometrů od Loun. Zajímavostí je, že počátky věznice sahají až do roku 1545, což málokdo v okolí vazební věznice ví. Na základě běžné komunikace s rodinou a přáteli. Bylo zjištěno, že nikdo o počátcích a existenci věznice nemá povědomí. Co se týče organizační struktury, vazební věznici vede ředitel plk. Mgr. Petr Blažek. Prvním zástupcem se stal plk. Ing. Michal Kruťa a zástupkyní se stala Ing. Alena Černá.

Samotný objekt byl roku 1545 zřízen jako šatlava v městské radnici. Šatlava byla pro praktické účely umístěna uprostřed dnešního Náměstí svobody. Protože kolem roku 1850 bylo v šatlavě umístěno příliš mnoho odsouzených, byla kapacita nedostačující. Z tohoto důvodu byli odsouzení umístováni na statek Moritz Hoff, který patřil hraběti Clarymu-Aldringenu, což byl hrabě rakouského šlechtického rodu italského původu. Statek se nacházel na území dnešního gymnázia. Tyto dvě budovy se od sebe nachází necelých 600 metrů. Můžeme říci, že umístění bylo velice praktické pro vedení tehdejší

---

⁶⁴ PALEČEK, L. *Věznice Borská* 1. Vyd. Starý most s. r. o. Plzeň, 2017. s. 106-115. ISBN: 978-80-87338-76-6

šatlavy, dnešního vězení. Věznice podléhala po celou dobu vrchnosti, dokud nedošlo k zestátnění věznic a soudů v 50. letech 19. století. Díky zestátnění věznic mohlo dojít k reformaci vězeňského systému. Nařízením státního ministerstva a Ministerstva práv z 25. října 1865 č. 109 ř. z. bylo vězeňství podřízeno Ministerstvu spravedlnosti. Tato změna provedena habsburskou monarchií byla velkým přínosem pro vězeňství a dá se považovat za počátek moderního systému vězeňství v Čechách, na Moravě a Slezsku. Systém moderního vězeňství vycházel z penitenciární myšlenky o nápravě pachatelů, přestupků, nejrůznějších přečinů a zločinů a to především výchovou a vzděláním.⁶⁵ „*Penitenciaristika je ta součást penologie, jež se zabývá výkonem trestu odnětí svobody, jeho účinky a možnostmi resocializace (reintegrace). V latině slovo paenitentia znamená nápravu. Podle Slovníku cizích slov (1971) je výklad slova paenitentia ve smyslu trestnost, lítost, pokání. Nejbližší výklad pro současnou penitenciaristiku je pak trestnost, z ní plynoucí lítost a nakonec pokání = náprava*“⁶⁶ Postupem času docházelo k cílevědomému, systematickému a diferenciovanému vzdělání, odborné přípravě dozorců na výcviku, kde byl kladen důraz a specifika jednotlivých funkcí. Podle Františka Josefa Řezáče měl vězeňský systém zaměstnávat nejen dozorce a úředníky správní služby, ale také lékaře, učitele a duchovní.⁶⁷ František Josef Řezáč se snažil dostat pedagogiku do vězeňského systému s důrazem na uplatňování etických principů, důležitých při zacházení s vězni. Řezáč napsal roku 1852 dílo, které sloužilo jako odkaz vězeňskému systému s názvem Vězeňství v dosavadních způsobech svých, s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování vězňů. Řezáčova práce byla inspirací pro vytvoření nové koncepce českého vězeňství v roce 1992.⁶⁸

---

⁶⁵ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

⁶⁶ JŮZL, M. *Penitenciaristika jako věda žaláří. 1. Vyd.* UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA, 2017. s. 19. ISBN: 978-80-7452-131-7.

⁶⁷ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

⁶⁸ KÝR, A. *Odkaz Františka Josefa Řezáče nejen českému vězeňství* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/kdo-byl-f.j.-eza-.html>

Teprve v roce 1902 byla vystavěna nová budova gymnázia. Na základě toho došlo ke stěhování vězňů do budovy bývalého okresního úřadu v Husově ulici. Bohužel tento objekt v Rakouské říši neodpovídal novým požadavkům pro výkon soudní vazby a trestu vězením v intencích reformy vězeňství. Díky tomu se přistoupilo na výstavbu sítě vězeňských zařízení soudních okresů. Postupně tedy začaly vznikat justiční komplexy, nebo-li architektonické celky, které byly tvořeny nejen budovou soudu, ale také věznicí. Tato výstavba soudu s věznicí byla v Teplicích zahájena 17. října 1908. Zajímavostí je, že stavba byla financována Městským úřadem Teplice. Co se týče uspořádání věznice, tak každá budova, jak soudu, tak věznice byla samostatná dvoupatrová budova. Ve spodní části věznice se nacházely místnosti, které sloužily jako místnosti pro centrální vytápění, skladování uhlí, prádelnu s koupelnou, infekční pokoj, kuchyně s umývárnou, spížírna, skladiště a toalety. V přízemí jsme mohli najít čtyři jednotlivé cely a dvě cely společné, které byly pro sedm až osm vězňů. V přízemí se nacházela kancelář, toalety pro vězně a byt pro dozorce, ve kterém byl pokoj, kabinet, kuchyně a příslušenství. Dále se zde nacházel dvůr určený pro vycházky a východ z věznice. Přejdeme-li do prvního patra, našli bychom zde šest samostatných cel a tři cely společné. Také školní a pracovní místnost a toalety. Až v druhém patře bylo možné najít nemocniční pokoj s ordinací a k tomu šest samostatných cel a jednu společnou.⁶⁹

Vrátíme-li se samostatnému vězeňství, tak podle trestního zákona vydaného roku 1852 docházelo k rozlišování mezi trestem vězení nebo trestem žaláře. Trest vězení byl ukládán za přestupky a přečiny a byl vykonáván ve věznicích okresních soudů. Avšak trest žalářem byl ukládán za spáchané zločiny. Pokud se jednalo o trest žaláře do jednoho roku, byl vykonáván ve věznicích zemských soudů. Ovšem pokud trest žaláře byl udělen na více jak rok, trest byl vykonáván v trestnicích. Vznikem samostatné Československé republiky roku 1918 došlo k navázání na penitenciární tradice. Samostatná republika nadále akceptovala daný rakouský trestní zákon. Nejen že ho akceptovala, ale také začala vytvářet nové postupy a formy v otázkách právních i vězeňských. Jak čas plynul, byly v Československé republice budovány nové vězeňské

---

⁶⁹ VĚZEŇSKÁ SIUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

a polepšovaci justiční ústavy. Teplická věznice se přidala k ostatním 379 věznicím okresního soudu pro vyšetřovance a trestance s uloženým trestem od 12 hodin do 1 měsíce. Ale po rozpadu Československé republiky v roce 1939 spadaly Teplice do Sudet, a tak věznice během Protektorátu Čechy a Morava byla součástí vězeňských zařízení pro nacistické Německo. Po 2. světové válce došlo k obnovení československých hranic a 26. října 1945 byla svěřena správa okresních soudů přednostům okresních soudů, a to na základě vydaného Dekretu prezidenta republiky O správě soudních věznic a trestních soudů. Vrchní dozor nad soudními věznicemi a trestními ústavy se opět dostal pod Ministerstvo spravedlnosti. V krajských soudních věznicích a trestních ústavech došlo ke jmenování velitelů oddílů Sboru vězeňské stráže. Těmto velitelům podléhal ostatní personál, konkrétně zaměstnanci vězeňské stráže a správní služby. Ovšem i velitel oddílu měl svého nadřízeného a to velitele Sboru vězeňské správy, kterého vždy jmenovalo Ministerstvo spravedlnosti. Stejně jako u soudních věznic a trestních ústavů to bylo s okresními soudy a věznicemi.⁷⁰

Jak už bylo zmíněno v kapitole o historii, 1. ledna 1953 došlo k převedení celého vězeňského systému pod správu Ministerstva národní bezpečnosti. Toto ministerstvo ale téhož roku zaniklo a správa byla předána Ministerstvu vnitra. V této době, kolem roku 1953, se ve věznici Teplice nacházelo dvacet pět cel pro sedmdesát pět vězňů. Kapacita věznice nebyla zcela využita, věznice byla totiž schopna přijmout až sto vězňů. Z dvaceti pěti cel bylo šestnáct samostatných cel, osm společných cel a pouze jedna kárná cela.⁷¹ Kárnou celu můžeme přiřadit k dnešní samotce, což je cela pro vězně, kteří se dopustí nějakého přestupku ve vězení. Doba pobytu na samotce se liší, je určena speciálním pedagogem. Speciální pedagog zvaží všechny aspekty a možnosti a na základě toho vydá své rozhodnutí.

---

⁷⁰ VĚZEŇSKÁ SIUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

⁷¹ VĚZEŇSKÁ SIUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

Co se týče spolupráce věznice a nemocnice, tak ošetření bylo zajišťováno vězeňskou nemocnicí v Litoměřicích. Pokud nebylo možné ošetřit vězně v litoměřické nemocnici, probíhala spolupráce také s vězeňskou nemocnicí v Praze. Dostaneme-li se k organizační struktuře a chodu věznice, zjistíme, že strážní a dozorčí službu zajišťovali v době kolem roku 1950 pouze tři příslušníci přes den a jeden příslušník v noci. Tento stav nevyhovoval podmínkám a počtu uvězněných, a proto krajský velitel ppor. Antonín Sahula požadoval zvýšení příslušníků na sedm. Chtěl, aby na denní službě bylo pět příslušníků včetně velitele a na noční službě dva příslušníci. Ppor. Antonín Sahula byl pro teplickou věznici opravdu přínosem. Navrhoval převzít dům, který stál vedle věznice, neboť z tohoto domu bylo možné sledovat dění ve věznici. Proto navrhoval z domu udělat ubytování pro příslušníky Sboru vězeňské stráže. Dále prosazoval zrušení služebního bytu, kde místo něj měla být místnost pro návštěvy a vyšetřovací místnost, které do té doby ve věznici chyběly. Vrátime-li se tématu příslušníci Sboru vězeňské správy, můžeme se dozvědět například jejich příjem čisté mzdy. Například mzda velitele stanice strážmistra Jana Tesaře činila 5 376 Kčs. Jeho podřízený strážmistr František Kučera dosáhl příjmu 9 109 Kčs.⁷²

V letech 1952 – 1955 došlo k mnoha změnám. Dne 1. října 1952 přešla správa věznice pod Okresní útvar výkonu vazby. Dalším významným datem pro věznici v Teplicích byl 28. leden 1953, kdy byla předána budova soudu orgánům národní bezpečnosti a zrušena pak byla 1. února 1955. O budovu měl velký zájem Městský národní výbor v Teplicích a to jen proto, že zde chtěli zřídit školu. K tomuto kroku ale nedošlo z důvodu, že by musely být provedeny velké stavební a technické úpravy. Projekt se školou nevyšel a věznice byla předána Okresnímu ústavu národního zdraví Teplice. Předáním věznice Okresnímu ústavu národního zdraví Teplice vznikl z budovy sklad léčiv, který fungoval až do roku 1992. Teprve až dva roky poté byly zahájeny stavební práce, které měly za úkol přestavbu a rekonstrukci původní budovy plus přístavbu nové části. Stavba byla dokončena v průběhu roku 1998 a od listopadu téhož roku byl zahájen zkušební provoz vazební věznice Teplice. Až do roku 2000 fungovala

---

⁷² VĚZEŇSKÁ SIUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

vazební věznice pouze jako pobočka vazební věznice Litoměřice. Od 1. ledna 2001 začala vazební věznice Teplice fungovat jako samostatná organizační jednotka Vězeňské služby České republiky.⁷³

*„Vazební věznice Teplice je zřízena Nařízením ministra spravedlnosti č. 6/2000 ke dni 1. ledna 2001, podle ustanovení § 1 odst. 4 zákona č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráž, ve znění pozdějších předpisů, jako jedna ze základních organizačních jednotek Vězeňské služby České republiky.“*⁷⁴ Důvodem, proč byla vazební věznice Teplice zřízena, je plnění úkolů Vězeňské služby České republiky ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 555/1992 Sb. v dané územní působnosti, která je v oblasti zajištění výkonu vazby a v oblasti zajištění výkonu trestu odnětí svobody.⁷⁵

Podle statistik Vězeňské služby ČR se momentálně ve Vazební věznici Teplice nachází šedesát šest obviněných. Z toho je šedesát čtyři mužů a dvě ženy. Dále je ve vazební věznici umístěno devadesát pět odsouzených. Z devadesáti pěti odsouzených jde o osmdesát čtyři mužů a jedenáct žen. Celkem je ve vazební věznici Teplice umístěno sto šedesát jedna vězňů. Statistika byla vydána k 30. listopadu 2018. Porovnáme-li říjnovou a listopadovou statistiku, zjistíme, že v listopadu se ve vazební věznici nachází o pět vězňů více.⁷⁶ Zmíníme-li amnestii prezidenta republiky z roku 2013, můžeme zjistit, že vazební věznice propustila k 4. březnu 2013 dvacet osm vězňů.⁷⁷

---

⁷³ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

⁷⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Základní informace* [online]. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/zakladni-informace/>

⁷⁵ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Základní informace* [online]. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/zakladni-informace/>

⁷⁶ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Měsíční statistické hlášení pro rok 2018* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/11/MSH10-2018.pdf>

⁷⁷ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Amnestie* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/amnestie/>

Co se týče legend, ať už osob nebo příběhů, vazební věznice Teplice žádnými extra zajímavými příběhy ani osobami nevyniká. Podle dostupných pramenů pro veřejnost je možné dohledat pouze zajímavé historiky a příběhy. Některé z nich budou následně popsány.

Jedním z příběhů je útěk 18 letého Davida, který byl poslán do vazby za krádeže, porušování domovní svobody a poškozování cizích věcí. Výše jmenovaný byl již v minulosti obviněn za krádeže a další dvě řízení za krádeže ho čekají. Po rozsudku soudu byl obviněný doprovázen do vazební věznice třemi policisty. Vazební věznice se nachází za rohem soudní budovy ve stejném komplexu. I přesto se obviněnému podařilo Utéci. Svůj útek provedl, když se eskorta zastavila před vazební věznicí a čekala, až vězeňská služba otevře. V tu chvíli mladík využil svých tělesných proporcí a policistům utekl. Otázkou bylo, jak je možné, že obviněný utekl vytrénovaným policistům. Obviněný se zvládl dostat až do Bíliny, kde měl trvalé bydliště a kde byl také dopaden městskou policií a následně předán policii v Teplicích. Jeho trest se díky tomuto útěku rozšířil až na pět let odnětí svobody. Za to policisté nebyli nijak potrestáni. Šetřením nebyly zjištěny žádné pochyby ze strany policistů.⁷⁸

PRAKTICKÁ ČÁST

5 ROZHOVOR S PŘÍSLUŠNÍKEM VĚZEŇSKÉ SLUŽBY A DCEROU PRVNÍ ŽENY ODSOUZENÉ NA DOŽIVOTÍ

Pro praktickou část bakalářské práce na téma Nejstarší věznice v ČR jsem se rozhodla pro rozhovory s příslušníky vězeňské služby České republiky. Cílem bylo zjistit, co nejvíce informací o chodu věznice, o tom jak probíhá běžný den příslušníka vězeňské služby, a například jaké mají vztahy s vězni a podobně. Rozhovor byl s příslušníkem vězeňské služby Vinařice. Dalším rozhovorem byl rozhovor s dcerou první ženy odsouzené na doživotí v České republice. Otázky směřovaly na její matku s otcem, na knihu, která je o životě odsouzené a na další zajímavosti.

---

⁷⁸ JANOUŠEK, A. *Útěk zloděje* [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: https://usti.idnes.cz/utek-zlodeje-z-biliny-policejni-eskorte-v-teplicich-fhx-/usti-zpravy.aspx?c=A150930_152110_usti-zpravy_alh

5.1 Rozhovor s příslušníkem vězeňské služby ČR Věznice Vinařice

Jak dlouho jste příslušníkem vězeňské služby ve věznici Vinařice?

Ve Vinařicích sloužím pátým rokem. Začínal jsem zde a doufám, že zde i skončím.

Na jaké pozici ve věznici pracujete?

Ono těch pozic je více. Jsem příslušníkem vězeňské stráže, tudíž jsem využíváný tam, kde je nejvíce potřeba. To znamená, že někdy sloužím jako strážný na strážní věži, někdy jako strážný na hlavním vstupu a někdy jako inspektor strážní služby. O noční směnu jezdím také eskorty do zdravotních zařízení.

Řadí se věznice Vinařice mezi nejtěžší věznice v České republice?

Ano, dá se to tak říci. Myslím, že se na veřejnosti o nás nemluví jako o nejtěžší věznici, ale když vezmeme v potaz, že máme třetí nejvyšší počet odsouzených, a že mezi nimi jsou vrazi, násilníci a také drogoví dealeri, tak podle mého názoru patříme mezi nejtěžší věznice v republice.

Jak probíhá Váš den na hlavním vstupu?

Tato pracovní pozice je momentálně pro mě asi nejzajímavější. Na hlavním vstupu jde o to, aby se co nejvíce eliminovalo nebezpečí hrozící z vně věznice. Den začíná ranním rozdělením, kde nám naši nadřízení sdělí, co nás v průběhu dne bude čekat. Poté si jdeme nabít zbraně a přebereme si strážní stanoviště. Jedná se především o prohlídky vstupujících osob, střežení věznice a neustálé vyřizování telefonátů od nadřízených. Dá se říci, že hlavní vstup je po operačním středisku druhým stěžejním bodem ve věznici. U prohlídek vstupujících osob dbáme na to, aby se do věznice nedostávaly nepovolené a nebezpečné předměty. Jedná se například o různá záznamová zařízení, jako jsou flash disky, SD karty, cédéčka, počítače, mobilní telefony, ale jedná se také o nebezpečné předměty, jako jsou střelné zbraně, sečné zbraně a v nejhorším případě výbušniny. Dále u vstupující osoby kontrolujeme její totožnost, zda-li má povolení ke vstupu do věznice a v neposlední řadě, zda-li není pod vlivem alkoholu, nebo drog. Do věznice nám vstupují kmenoví zaměstnanci, zaměstnanci firem, které mají sídlo ve věznici

a zaměstnávají odsouzené, policisté, advokáti, návštěvy odsouzených, dále různé údržbáři a v neposlední řadě naši nadřízení z generálního ředitelství vězeňské služby, ministři, poslanci, jiní ředitelé věznic a také nás může navštívit pan prezident. Při odchodu osoby kontrolujeme opět její totožnost a zda-li nevynechá předměty, které jsou majetkem věznice. Dále do věznice přes hlavní vstup vpouštíme vozidla, ať už zásobovací, tak i naše kmenová vozidla. U prohlídky vjíždějícího vozidla se zaměřujeme na podvozek, zavazadlový prostor, prostor pro cestující a také na motorovou část vozidla. Kontrolujeme, zda-li se ve vozidle nenacházejí nepovolené i nebezpečné předměty a jiné osoby, které nemají oprávnění ke vstupu do věznice. Dále kontrolujeme totožnost řidiče a zda-li i on nemá u sebe nepovolené a nebezpečné předměty. U výjezdu vozidla z věznice dbáme na to, aby nám pomocí vozidla neutekli odsouzení a zda-li se taktéž nevyvážejí předměty, které jsou majetkem věznice.

Jak se chovají vězni ve Vaší přítomnosti?

Tady zde podle mě platí, jak já k tobě, tak ty ke mně. Samozřejmě vždy platí to co řeknu stráž. Ale vždy se snažím nejdříve s odsouzeným rozumně domluvit. Spousta odsouzených na to nahlíží kladně a je to také jedna z věcí, díky které ke mně chovají respekt.

Jak to mají vězni s vycházkami?

Každý odsouzený má dle zákona nárok na jednu hodinu denně. Vycházky probíhají na vycházkových dvorech, což jsou víceméně škvárová hřiště, kde se dá běhat, hrát míčové hry a jsou zde i lavičky. Odsouzení jsou při vycházce pod dozorem dozorce, pod kterého ten daný den spadají.

Stojí vězni o nabízenou práci?

Jsou vnitřní a vnější pracoviště. Každý rozumný odsouzený chce být zaměstnaný. Dokáže si vyvodit, že čas strávený na pracovišti je vlastně čas strávený mimo vězeňskou ubytovnu, kde se musí denno denně setkávat s ostatními odsouzenými, které si nevybírají. Takže čas strávený ve vězení jim rychleji utíká a ještě si vydělávají peníze.

Máte nějaké zajímavé historky z vězení?

Za tu dobu co jsem u sboru vězeňské služby se toho moc mimořádného ve věznici zatím nestalo. Poslední vzpoura co u nás ve věznici proběhla, byla dlouho před tím, než jsem nastoupil. Poté co v naší věznici vypukla, se začaly dít vzpoury i ve většině věznic v republice. Jednalo se o vyhlášení hladovky na protest proti vedení věznice. Asi nejzajímavější událost, u které jsem byl, bylo odřezávání oběšeného odsouzeného. Nikomu bych to nepřál. I když se jedná o odsouzeného, je to hrozný pocit, když při odřezávání na Vás padne to bezvládné tělo a ještě mu musíte poskytnout do příjezdu záchranné služby první pomoc, i když víte, že už je to zbytečné. Mám zážitky z nočních eskort do zdravotnických zařízení, kdy se odsouzení chovají nepřičetně jak ke zdravotnickému personálu, tak i k nám příslušníkům, kteří eskortu vykonáváme.

Co se stane s dopadeným vězněm, který chtěl uniknout?

Jestliže při útěku nedojde k napadení eskorty, nebo když se jedná o útěk z věznice a odsouzený při něm nenapadne vězeňský personál, a když při dopadení neklade odpor, tak se odsouzený zajistí. Jsou mu přiloženy donucovací prostředky, což jsou v tomto případě pouta a předváděcí řetízky. Odsouzený je odveden k lékaři a poté umístěn na samotku. Celý případ se předá příslušným orgánům, protože tímto činem spáchal trestný čin a čeká na soudní řízení.

Mají vězni možnost sexuálního styku s partnerkou?

Ano mají. Jednou za čas, mají v rámci odměny za dobré chování, nárok na nestandardní návštěvu. Jak už jsem řekl, tato návštěva je za odměnu a trvá tři hodiny v uzamčené místnosti, která je k tomu určená. Tato návštěva není pod dohledem žádného příslušníka, ani vychovatele. V místnosti je stůl, několik židlí, rychlovarná konvice a sociální zařízení. Ale nejedná se jen o partnerky. Odsouzeného chodí navštěvovat i jeho rodina. Při návštěvě můžou popíjet kávu a dát si něco dobrého k jídlu, protože každá nestandardní návštěva má nárok udělat si nákup u nás v kantýně. Tento nákup se pak zkontroluje na hlavním vstupu.

Zvládáte svoji práci psychicky dobře?

Table práce není pro každého. Proto se prochází výběrovým řízením, ve kterém jsou obsaženy i psychotesty. Setkávám se skoro denně se stresovými situacemi a musím říci,

že mě tato práce připravila i na život mimo věznici. Toto zaměstnání bývá často stereotypní a ještě se u mě neprojevil syndrom vyhoření. Musím přiznat, že ač jsou na nás kladeny vysoké nároky ze strany vedení věznice a je na nás vyvíjen tlak ze strany odsouzených, kdy se nám snaží dostat pod kůži a nějak nás rozhodit, tak se do práce těším.

Podepisuje se na Vás práce příslušníka vězeňské služby i doma?

Ano podepisuje, u mě osobně jde o psychickou únavu, protože pracuji ve stresovém prostředí dvanáct hodin, kde jsem neustále pod dohledem a musím se neustále soustředit, abych neudělal chybu, na kterou bych doplatil já sám nebo mí kolegové. Takže jsou dny, kdy domu jezdím úplně vyčerpaný a někdy se mnou není žádná řeč. Občas se taky nachytám, že se svými blízkými jedním jako s odsouzenými.

Útočí na Vás slovně vězni a dovolí si na Vás zaútočit i fyzicky?

Jestliže tuto otázku myslíte na moji konkrétní osobu, tak jsem se s tím ještě nesetkal. Jak už jsem výše uvedl, musíte se s odsouzenými naučit jednat. Ke mně odsouzení chovají respekt a zatím si ke mně nic hrozného nedovolili. Ale když to vezmeme obecně, tak je spousta napadených příslušníků jak slovně tak i fyzicky. Nedávno mému kolegovi jeden odsouzený vyhrožoval, že si najde jeho rodinu a že je všechny zabije. Je to hrozně náročná práce v tom, že musíte udržet nervy na uzdě, jinak se může stát, že skončíte na druhé straně mezi odsouzenými.

Už jste se setkal se situací, kdy jste musel zasahovat?

Ano těch situací bylo několik. Ať už se jednalo o noční eskorty do zdravotnických zařízení, kdy si odsouzení myslí, že si můžou vše dovolit, jsou drzí a hrubí na zdravotnický personál. Pokud lékař odmítne podat léky, protože spousta odsouzených byli a jsou drogově závislí, tak se jednalo i o zásahy ve věznici, kde si odsouzení neustále mezi sebou vyřizují účty, nebo se jeden odsouzený pokusil o útěk.

Hlásí se k Vám vězni po propuštění na veřejnosti?

Mně se to přihodilo asi dvakrát. Já si ty lidi vůbec nevybavil, protože u nás je asi okolo jedenácti tisíc vězňů. Proto mě překvapilo, že se ke mně hlásili a musím říci, že kladně.

Myslíte si, že je náš Vězeňský systém správně nastaven?

Z mého hlediska si myslím, že ne. Byť mají vybavené kulturní místnosti plazmovými televizemi, kulečnický i stolním tenisem. Třeba dnes by správně nastaven, kdyby se propuštění odsouzení už do věznic nevraceli. Myslím si, že dnešní systém je příliš měkký. Nejsem zastávce, aby byli odsouzení preventivně bití, ale když se na to dneska podíváme, tak jim ve vězení nic nechybí. Mají tam teplo, jídlo třikrát denně, teplý dvakrát denně, mohou si jídlo nakoupit v kantýně, dále už nejsou nucené práce, takže chodíte po oddílech a vyháníte je z postelí.

5.2 Rozhovor s dcerou první odsouzené ženy v ČR na doživotí.

Dcera první odsouzené ženy v ČR na doživotí svolila k rozhovoru o její matce a jejich životech. Rozhovor probíhal bezproblémově a přátelsky. Paní Jana byla velice ochotná mi povprávět nejrůznější historky, které nechce zveřejňovat z důvodu svého soukromí. Nejednalo se jen o rozhovor, ale o vzájemný dialog. Celé setkání bylo doprovázeno soukromými fotografiemi a knihou, kterou vydala Mgr. Jitka Wimmerová s názvem *Kájinek v sukních*. Knihu jsem si okamžitě půjčila a s velkým zájmem přečetla, během jednoho odpoledne.

Jak jste vnímala život jako dítě, když Vás matka opustila, jak jste vše snášela?

Jako dítě jsem to vnímala tak, že matka byla schopna opustit dvě malé děti. V životě jsem s ní nechtěla mít nic společného a pokračovat v jakémkoli kontaktu. Matka nás opustila a vdala se do Německa. Tam si našla staršího bohatého pána, kterého si vzala jen kvůli majetku a kterého později nechala zavraždit. Za mnou a mým bratrem se vrátila v mých 45 letech. Vrátila se jen proto, aby zjistila, jestli nemá právo na majetek po mém otci, který se vracel po revoluci. Můj otec vlastnil dvě továrny a další majetky.

Smiřila jste se někdy s tím, jak vše dopadlo?

Ano smiřila. Jako matku jsem ji nikdy nevnímala a proto bylo jednoduché na ni zapomenout a žít svůj život dál. Kdyby mi můj strýc neoznámil v roce 2015, že matka zemřela v Brně, nezjistila bych to. Dokonce bylo jednoduché přijet do Chomutova,

z důvodu pozůstalosti, kterou jsme všichni odmítly. Bylo to jednoduché, protože matka měla samé dluhy a pár zlatých šperků.

Kolik let Vám bylo, když Vaše matka odešla?

Když nás matka opustila, byli mi 4 roky a mému bratrovi pouze rok. Na tuto situaci si pamatuji jen matně, také je mi už 72 let.

Kdo Vás vychovával?

S bratrem jsme byli vychováváni babičkou, která byla kontrolována každý měsíc paní ze sociálky. Paní nás kontrolovala tak důkladně, že mi bylo babičky líto. Bylo nám kontrolováno dokonce i spodní prádlo, zda je čisté a jestli nějaké máme.

Navštívila jste někdy matku ve vězení?

Matku jsem ve vězení nikdy nenavštívila. Ani já a ani ona jsme o kontakt nikdy nestáli. Příběh mé matky sepsala paní Jitka Wimmerová, kde mě a mého bratra naše vlastní máma zapřela.

Jaký byl kontakt mezi Vámi a Vaší matkou?

Neměli jsme žádný kontakt. Jednoho dne došlo k nečekanému kontaktu mezi mnou a matkou. Stalo se to, když mi bylo 45 let. Z ničeho nic, někdo klepal na okno. Jakmile jsem otevřela, stála ve dveřích. Do vnitř jsem ji ani nechtěla pustit, ale nakonec jsem podvolila. Bohužel se zajímala pouze o majetek a její nárok na něj. To byl od 4 let náš jediný kontakt.

Znala jste muže, kterého zavraždila Vaše matka?

Matka, vlastně žádného muže sama nezavražila. Na vraždu si najala dva romské občany, kteří muže strčili ze schodů. Matka stihla utéci z Německa do vesničky u Chomutova, kde ji o pár dní později zatkli. Matka přiznala, kde se tělo nachází. Romští občané zabitého muže svázali a zavřeli do kufru auta, kde ho také policie našla. Matka byla odouzena na doživotí. Tak se stala první odsouzenou ženou na doživotí

v České republice. Ve vězení se jí podle všeho líbilo. Neustále chodila upravená a psala dopisy Václavu Havlovi o udělení milosti.

Průběh rozhovoru byl velice zajímavý, na paní Janě byly vidět emoce a vybavení smutných vzpomínek. Podle rozhovoru je jisté, že se svojí matkou neměla dobré vztahy a jako matku brala svou babičku, která se o ní a bratra starala jak nejlépe mohla. Průběh rozhovoru mě velice bavil a trval přibližně 3 hodiny. Paní Jana vyprávěla velice zajímavý a poutavý příběh.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se mohli dozvědět, jak funguje vězeňský systém v České republice. Jaké jsou typy věznic a jak probíhá život ve vězení. Mohli jsme se dozvědět mnoho informací o historii vězeňství, která je velice rozsáhlá a zajímavá. Nejvíce zajímavá historie vězeňství mi přišla ve Středověku, doba používání donucovacích prostředků. Zpětně si díky seznámení s historií můžeme říci, jak se vězeňský systém změnil a jak strašná doba dříve byla. V porovnání se středověkem, se mají vězni v České republice velice dobře až nadstandardně. Na otázku zda je to dobře nebo špatně bychom se mohli zabývat v samostatné práci. Historie vybraných věznic tvoří převážnou část bakalářské práce. U každé věznice jsou popsány příběhy zajímavých osobností a událostí, o kterých jsme se mohli dozvědět až díky vyhledávání dokumentů a pramenů. Ve věznicích se odehrává mnohem víc zajímavostí, tyto události jsou interní a možná je to pro společnost dobře. Celý popis vězeňství a historie vězeňství tvoří teoretickou část. V praktické části jsme se mohli dozvědět, jak vězeňský systém vnímá příslušník vězeňské služby a co obnáší tato náročná práce. Druhý rozhovor je také zajímavý, neboť se jedná o dceru první ženy odsouzené na doživotí, která nám prozrazuje skutečné emoce a příběh, ke kterému se málokdo dostane. Celá bakalářská práce je přínosem pro každého, koho zajímá něco málo z historie a charakteristiky Českého vězeňského systému. Téma, které jsem si vybrala je velice rozsáhlé, a dalo by se o něm napsat mnoho dalších zajímavých prací, proto jsem se zaměřila jen na obecnou historii.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

COYLE, A. a I. Vokálková. *Řízení věznic v čase změn: Příloha časopisu České vězeňství*. č. 1/2004. Vyd. Praha: Vězeňská služba české republiky, 2003. ISBN 1213-9297.

FRANCEK, J. *Zločin a trest v Českých dějinách*. 1. Vyd. Praha: Rybka Publishers a Knižní klub, 1999. ISBN 80-86182-91-6.

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 1. Vyd. Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6.

HENDRYCH, I. (2010). *Vybrané kapitoly z penologie*. 1. Vyd. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2010. ISBN: 978-80-7248-574-1.

JŮZL, M. *Penitenciariстика jako věda žalární*. 1. Vyd. Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2017. ISBN 978-80-7452-131-7.

KÝR, A. Z historie vazební věznice Praha – Pankrác (1889 – 1989). *Historická penologie*. 2004, roč. 2, č. 4, ISSN neuvedeno.

MÄSIAROVÁ, L. *Statistická ročenka vězeňské služby České republiky 2017*. 1. vyd. Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017

MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., BLECHA, M., SVOBODA, M., KOSINKA a P. ZDRAŽILOVÁ. *Vězeňství*. 1. Vyd. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. ISBN 978-80-7357-606-6.

PALEČEK, L. *Věznice Borská* 1. Vyd. Starý most s. r. o. Plzeň, 2017. ISBN: 978-80-87338-76-6

Seznam použitých internetových zdrojů

E15. *Vězeňství v Česku: prezidenti vyhlásili 45 amnestií za sto let* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/vezenstvi-v-cesku-prezidenti-vyhlasil-45-amnestii-za-sto-let-1350388>

FRANKOVÁ, Z. *Historie Českého vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/historie-ceskeho-vezenstvi--55332

GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Měsíční statistické hlášení pro rok 2018* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/11/MSH10-2018.pdf>

HAVELKA, R. *Život vraha – stručný přehled života K. H. Franka* [online]. [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://www.valka.cz/11-Zivot-vraha-strucny-prehled-zivota-K-H-Franka>

JANOUSEK, A. *Útěk zloděje* [online]. [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: https://usti.idnes.cz/utek-zlodeje-z-biliny-policejni-eskorte-v-teplicich-fhx-/usti-zpravy.aspx?c=A150930_152110_usti-zpravy_alh

JEDLIČKA, M. *Jak se kdysi sedělo... historický pohled na vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://kriminalistika.eu/kuriozity/vezeni.html>

KABINET DOKUMENTACE A HISTORIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

KÝR, A. *Odkaz Františka Josefa Řezáče nejen českému vězeňství* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <http://www.vdpcr.eu/kdo-byl-f.j.-eza-.html>

MELICHAR, M. *Do revoluce jsme měli primát v počtu odsouzených žen. Vězení byla plná prostitutek* [online]. [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/do-revoluce-jsme-meli-primat-v-poctu-odsouzenych-zen-vezeni-byla-plna-5210808>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

MUČENÍ. *Techniky mučení* [online]. [cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://muceni.7x.cz/rubriky/techniky-muceni>

Osobnosti.cz. *Životopis* [online]. [cit. 2019-01-06]. Dostupné z: <https://zivotopis.osobnosti.cz/milada-horakova.php>

PARLAMENTNÍ LISTY. *Lednová amnestie prezidenta Klause* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Lednova-amnestie-prezidenta-Klause-se-tykala-111-263-osob-298326>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Amnestie* [online]. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/amnestie/>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Historie* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-plzen/informacni-servis/historie/>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Historie objektu Vazební věznice Teplice* [online]. [cit. 2018-12-19]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-teplice/o-nas/historie-objektu-vazebni-veznice-v-teplicich/>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Organizační jednotky* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zakladni-informace/>

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Výkon vězeňství* [online]. [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/vykon-vezenstvi/>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zuzana Loňková

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Nejstarší věznice v ČR a jejich legendy

Rok: 2019

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 9

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 19

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.